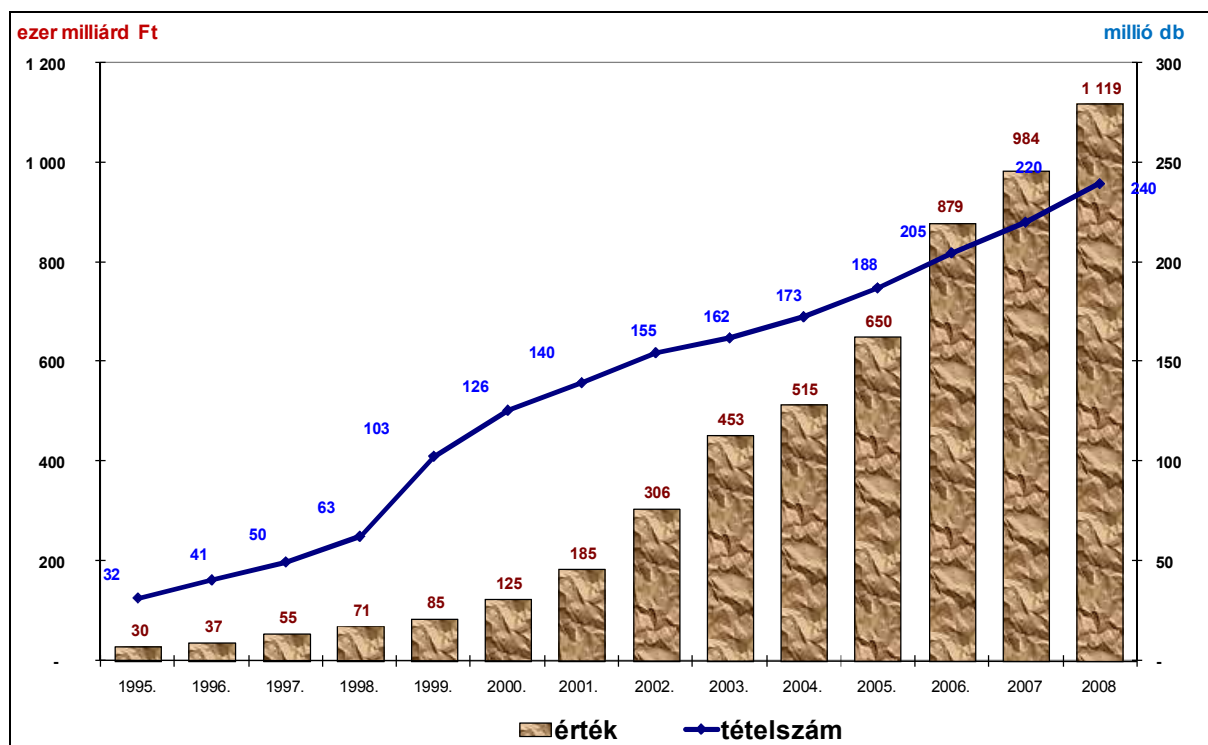

Bankközi fizetési és elszámolási rendszerek forgalma 2008 évben

Készítette: Morvayné Aradi Anna (15-63)

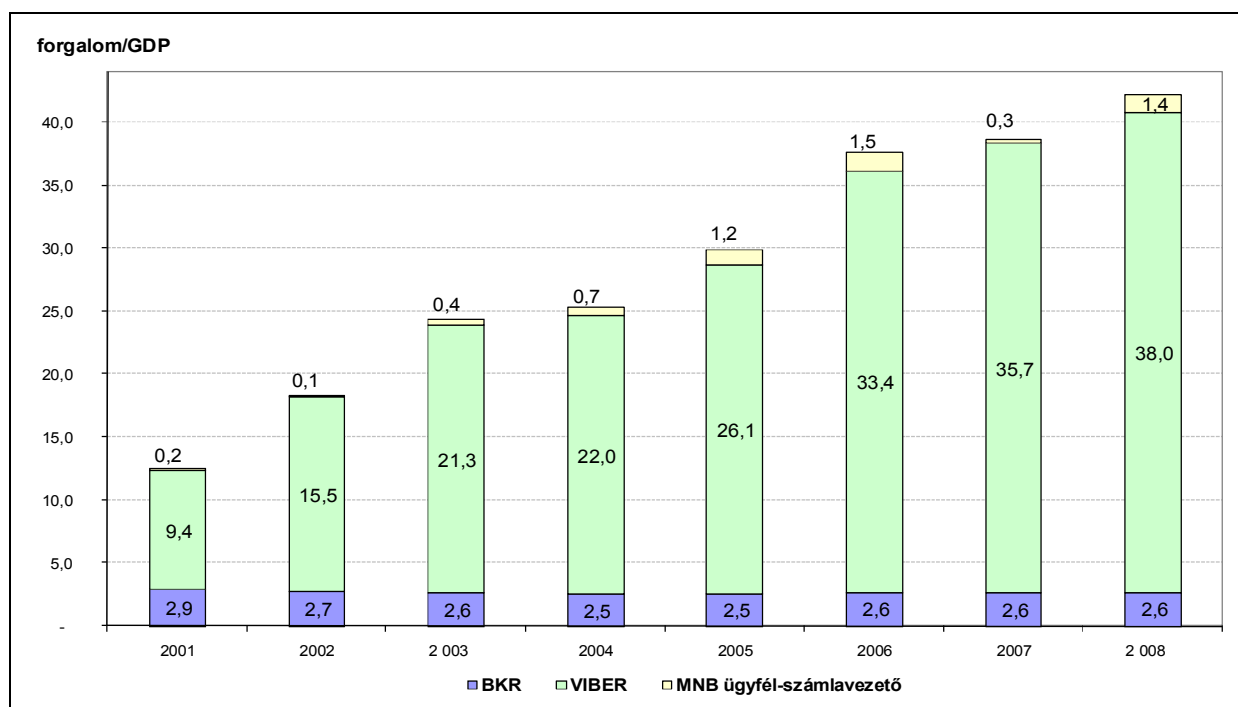
A bankközi fizetési forgalom az 1994 óta működő (a GIRO Zrt. által működtetett) BKR-ben és az MNB rendszereiben bonyolódik. A jegybankban korábban csak ügyfélszámlavezető rendszer működött, 1999 óta van lehetőség a nagyértékű fizetések valós idejű teljesítésére a VIBER-ben, mely jelenleg az ügyfélszámlavezető rendszerrel (InForex) együtt teljesíti a fizetéseket. A BKR feladata kizárólag a fizetési forgalom klíring pozíciójának az előállítás, a kiegyenlítés az MNB-ben történik. Az 1. számú ábra mutatja, hogy három rendszer együttes forgalmának növekedése kezdetben tételszám szerint volt nagyobb, később a forgalom értékének egyre gyorsabb növekedése jellemző.

1. számú ábra: A bankközi fizetési forgalom alakulása értékben és tételszám szerint

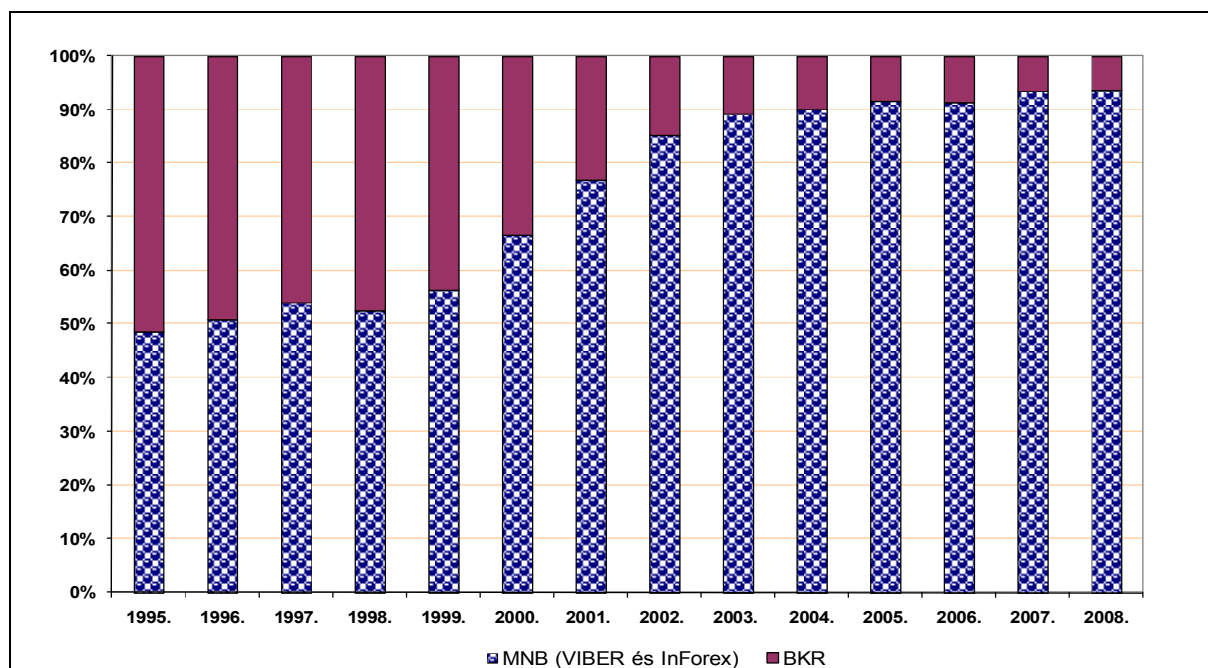
A fizetési forgalom a GDP 42-szeresét teszi ki, vagyis a GDP átlagosan 9 naponként megfordul a fizetési rendszerekben.

2. számú ábra: A fizetési forgalom aránya a GDP-hez viszonyítva rendszerenként (BKR, VIBER, InForex)

Indulás után a fizetési forgalom értékének közel a felét számolta el a GIRO. A VIBER indulását követően a forgalom egyre inkább áttelődött az MNB rendszereibe, jelenleg értékben 6-7 %-ot tesz ki a BKR forgalom.

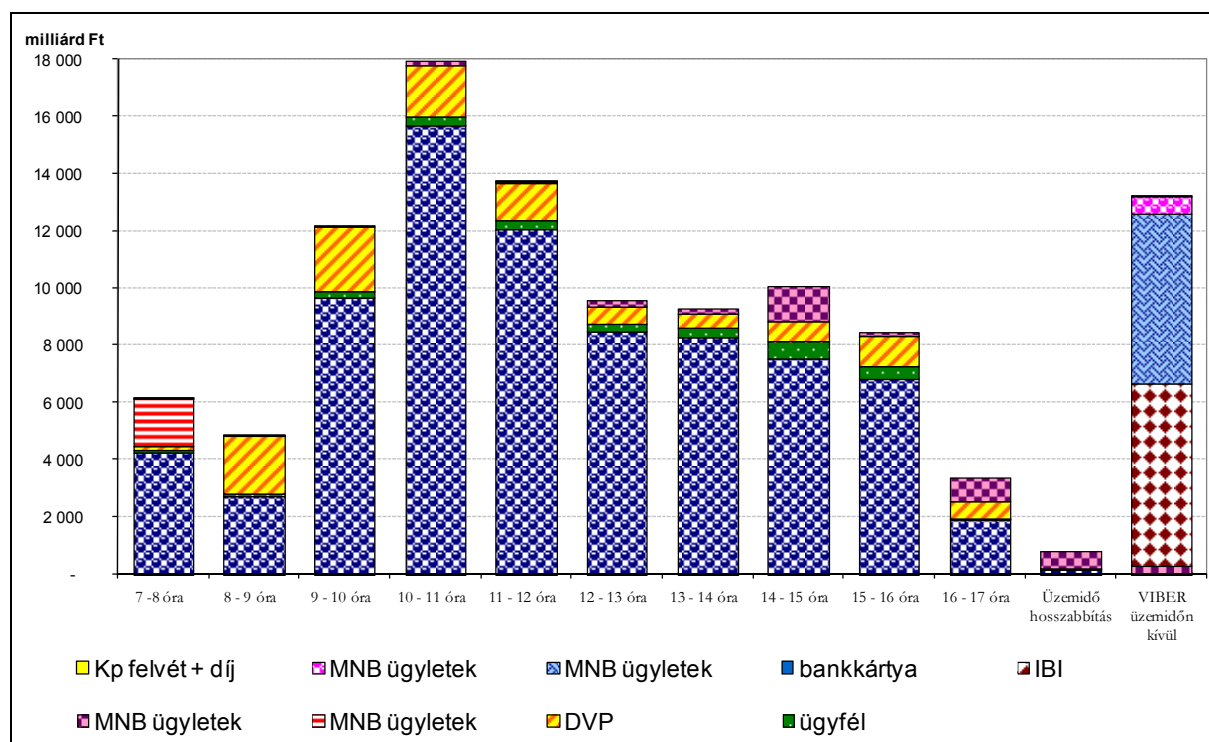
3. számú ábra: A bankközi fizetési forgalom értékének megoszlása az MNB rendszerei és a BKR között

A bankközi fizetési forgalom napon belüli eloszlását mutatja a 4. számú ábra a fizetések típusa szerint. 8 óra és 17 óra között a VIBER tagok valós idejű tételei teljesülnek: az első órában a forgalom az értéknaponosan benyújtott tételek, valamint az MNB kötvények értékének terhelése

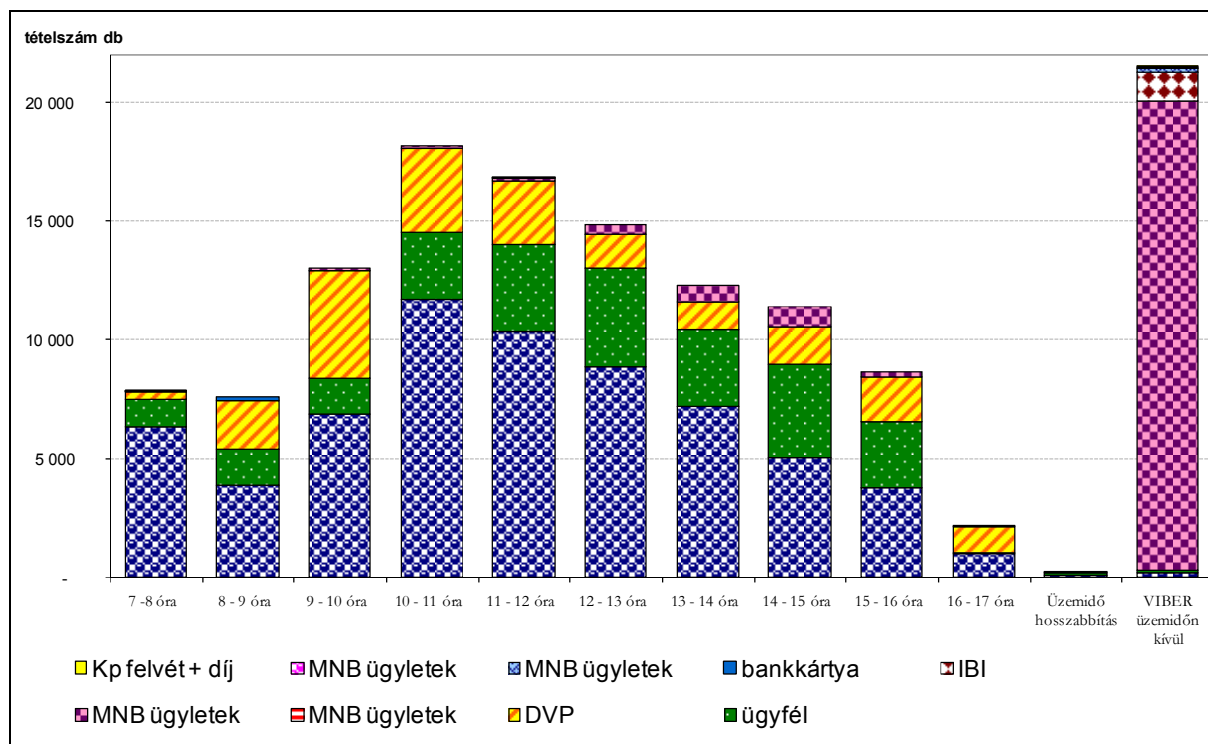
miatt nagyobb, a fogalom 10-11 óra között a legnagyobb. A napon belüli eloszlást a legnagyobb részarányt képviselő bank-to-bank tételek határozzák meg, valamint jelentősen befolyásolja az inkább a délelőtti órákra eső DVP elvű értékpapír ügylet. Az ügyfelek által kezdeményezett fizetések nagyobb arányban teljesülnek a kora délutáni órákban. Az MNB saját ügyfélszámlavezető rendszerében (InForex-ben) kiegyenlített forgalmat mutatja az ábra utolsó oszlopa, melyben a VIBER tagok VIBER üzemiidőn kívüli tételei, valamint a nem VIBER tagok egész nap folyamán teljesülő tételei szerepelnek. Az InForex-ben időbélyegző nincs, így a teljesítés órákra nem bontható. A forgalom felét kitevő BKR pozíciós mátrix kiegyenlítése kora reggel a VIBER nyitása előtt történik, a másik meghatározó ügylettípus (egynapos jegybanki betét elhelyezés, valamint a hitel törlesztés) az üzleti nap végén esedékes.

4. számú ábra: A VIBER és InForex tételek értékének napon belüli eloszlása típusonként 2008 október hónapban

A fizetések tételszám szerinti napon belüli teljesülését mutatja az 5. számú ábra, mely tendenciájában követi az érték szerinti eloszlást, azonban VIBER üzemidőben nagyobb súlyt kapnak az ügyfél tételek és az értékpapír ügyletek forint oldali kiegyenlítése.

5. számú ábra: A VIBER és InForex tételek számának napon belüli eloszlása típusonként 2008 október hónapban

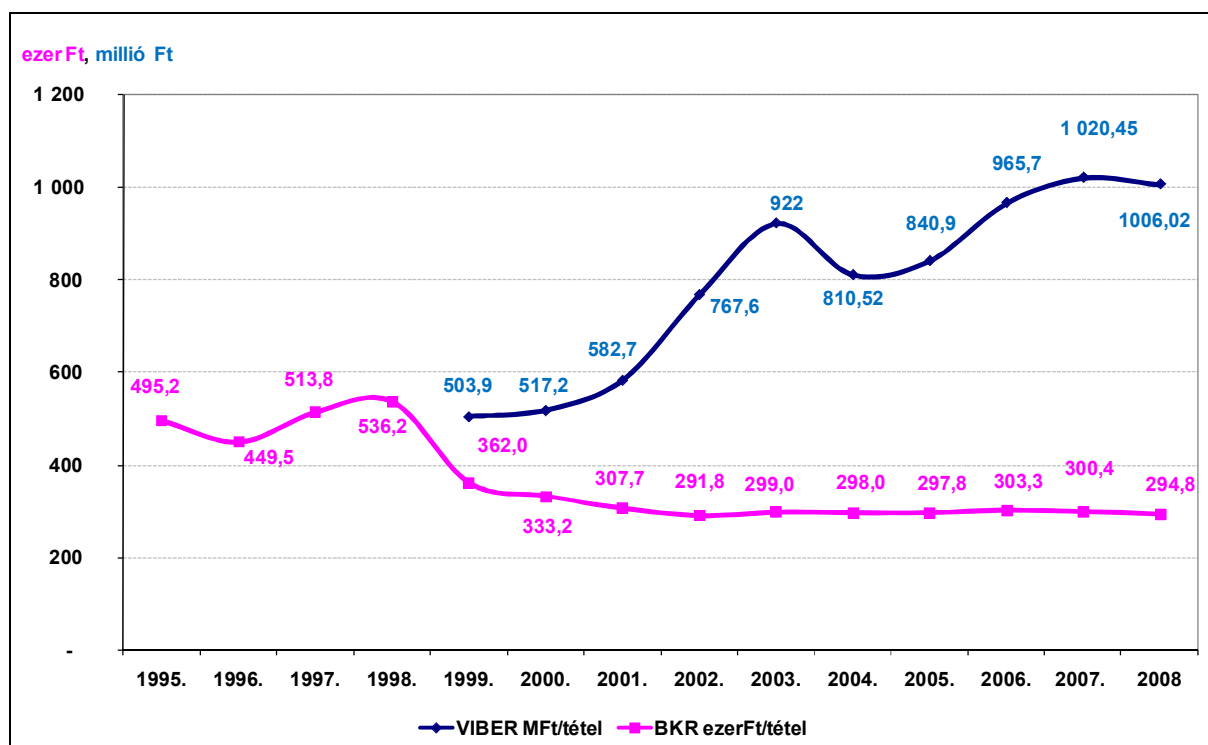
Az 1. számú tábla a GIRO és az MNB rendszereinek forgalom növekedését mutatja tételszám és érték szerint 2001-től kezdve.

1. számú tábla: Az egyes rendszerek forgalma értékben és tételszámban

	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
tételszám (ezer db)								
BKR	139 573	154 482	161 855	172 335	186 732	204 069	219 375	238 586
VIBER	240	337	430	555	676	809	892	1 241
MNB ügyfél-számlavezető	50	58	71	88	125	178	195	236
Összesen	139 863	154 877	162 356	172 978	187 533	205 056	220 462	240 064
forgalom értéke (milliárd Ft)								
BKR	42 985	45 074	48 456	51 320	55 610	61 887	65 907	70 335
VIBER	139 757	258 931	396 633	449 798	568 652	781 645	910 637	1 011 281
MNB ügyfél-számlavezető	2 588	1 782	7 622	13 778	26 147	35 339	7 604	36 980
Összesen	185 331	305 788	452 711	514 896	650 409	878 871	984 149	1 118 596

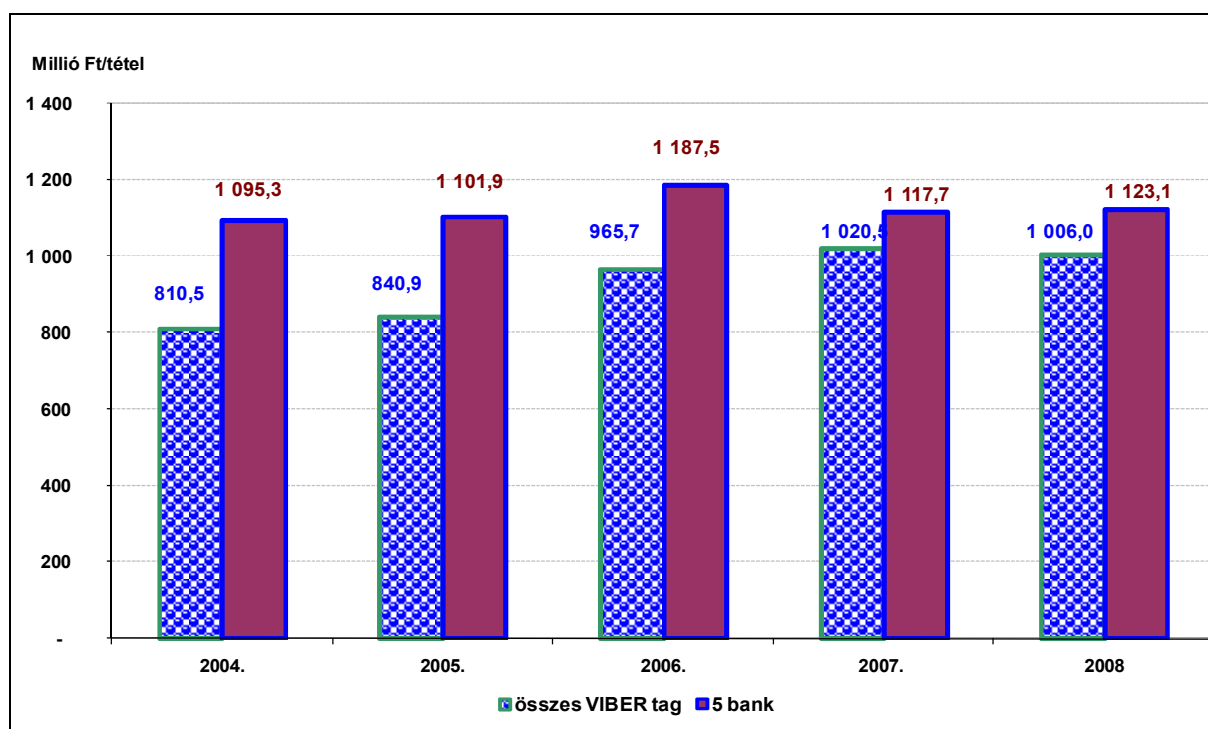
A BKR indulását követően az általa elszámolt fizetések átlagos értéke 450-550 ezer Ft/tétel volt, mely a VIBER indulását követően erőteljesen csökkent és 300 ezer Ft/tétel körül állandósult. A VIBER kezdeti átlagos tétel nagysága 500 millió Ft/tétel volt, mely azóta a duplájára nőtt.

6. számú ábra: A fizetések átlagos nagysága a BKR-ben (ezer Ft/tétel) és a VIBER-ben (millió Ft/tétel)

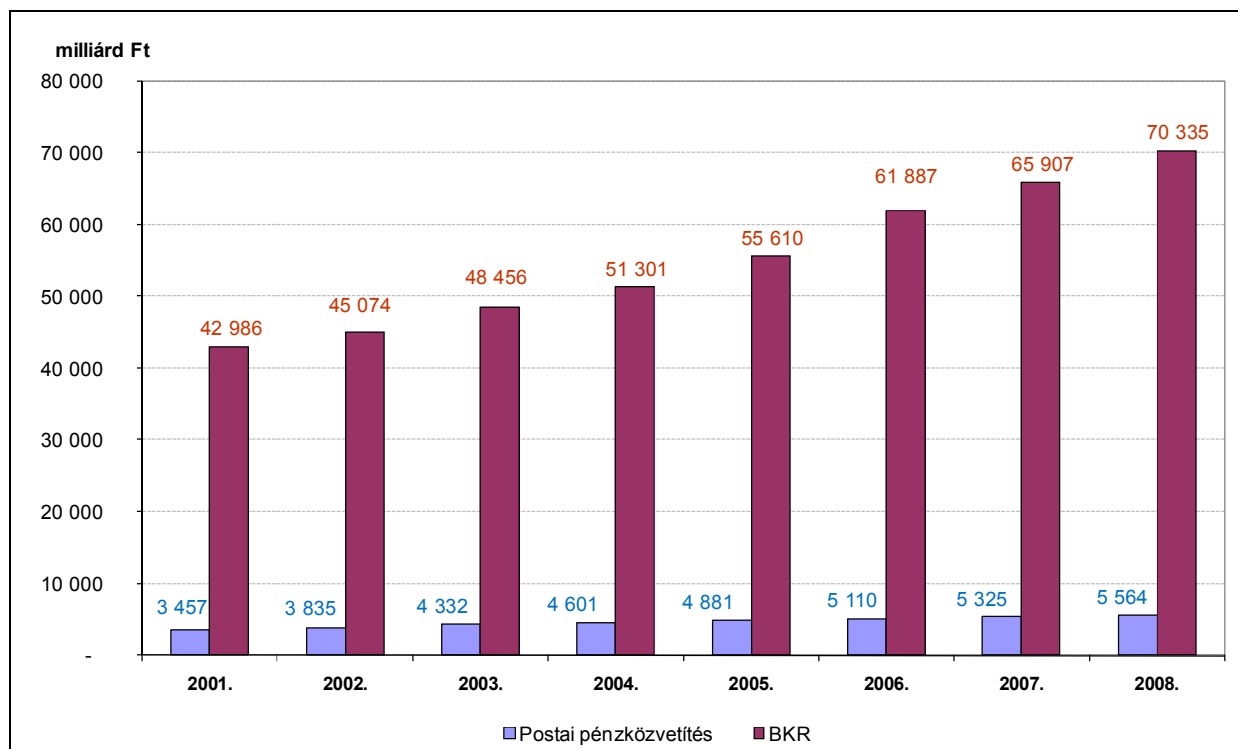
A 7. számú ábra szerint az átlagos VIBER tétel nagyságnál az öt legnagyobb forgalmú VIBER tag bank átlagos tétel nagysága nagyobb, de a különbség folyamatosan csökken.

7. számú ábra: Az öt legnagyobb forgalmú bank és összes VIBER tag átlagos tétel nagysága

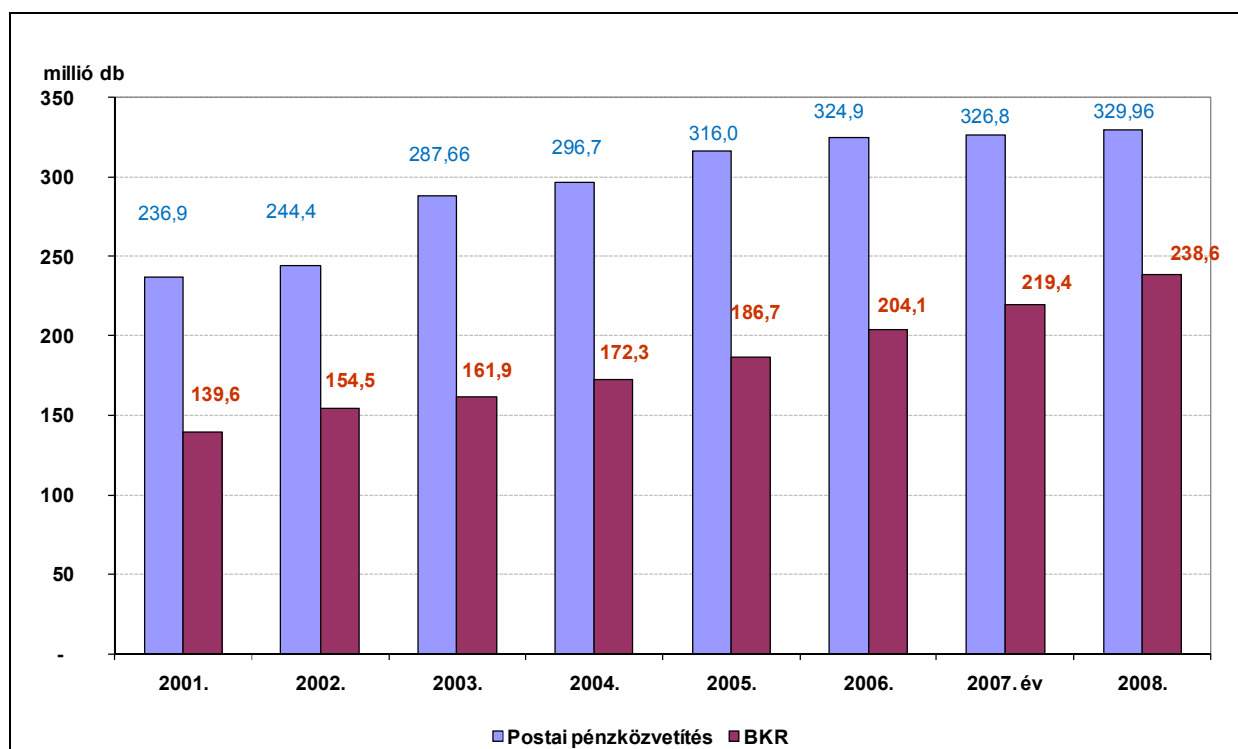

A posta által lebonyolított forgalom a BKR "versenytársa" lehet. A forgalom értékét tekintve a BKR 12,6-szeresét forgalmazza a postai forgalomnak, tételszám szerint viszont a Posta 1,4-szer több tételt forgalmaz. Tendenciáját tekintve a BKR "hátránya" csökkent az utóbbi években. A postai tételek átlagos értéke 16,8 ezer Ft/tétel (8-9. ábra).

8. számú ábra: A BKR és postai fizetések értéke

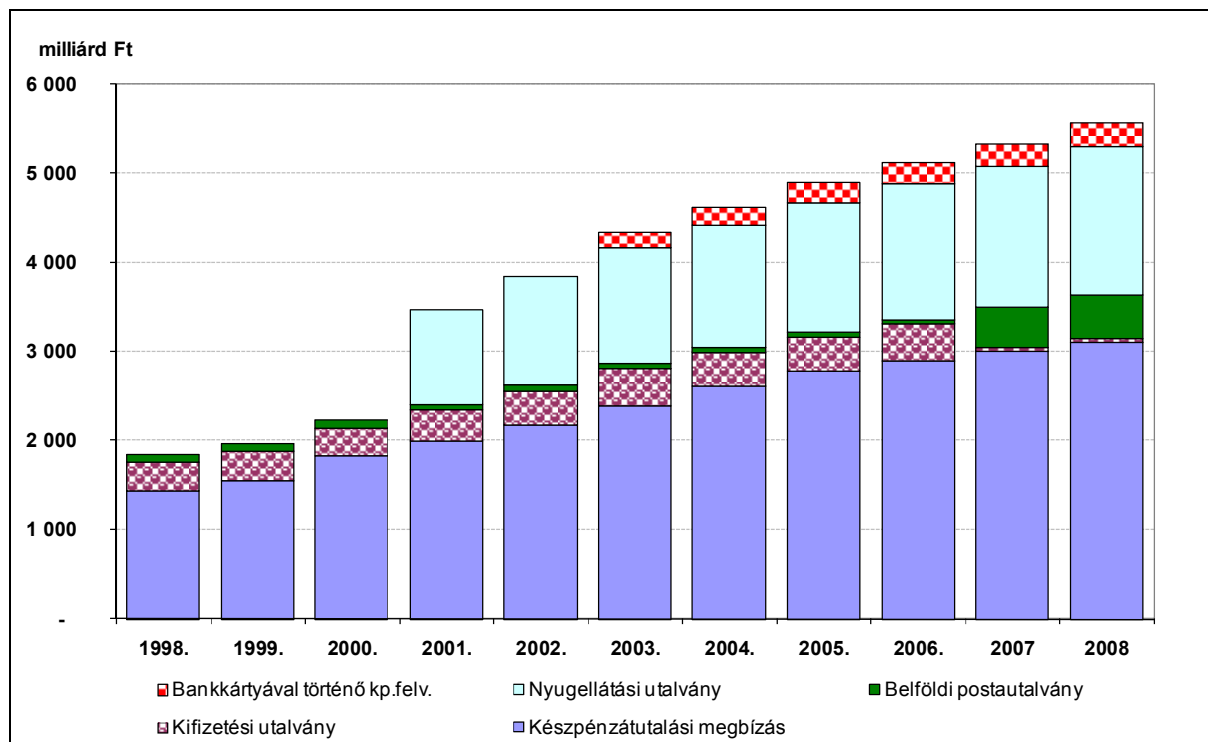

9. számú ábra: A BKR és postai fizetések száma

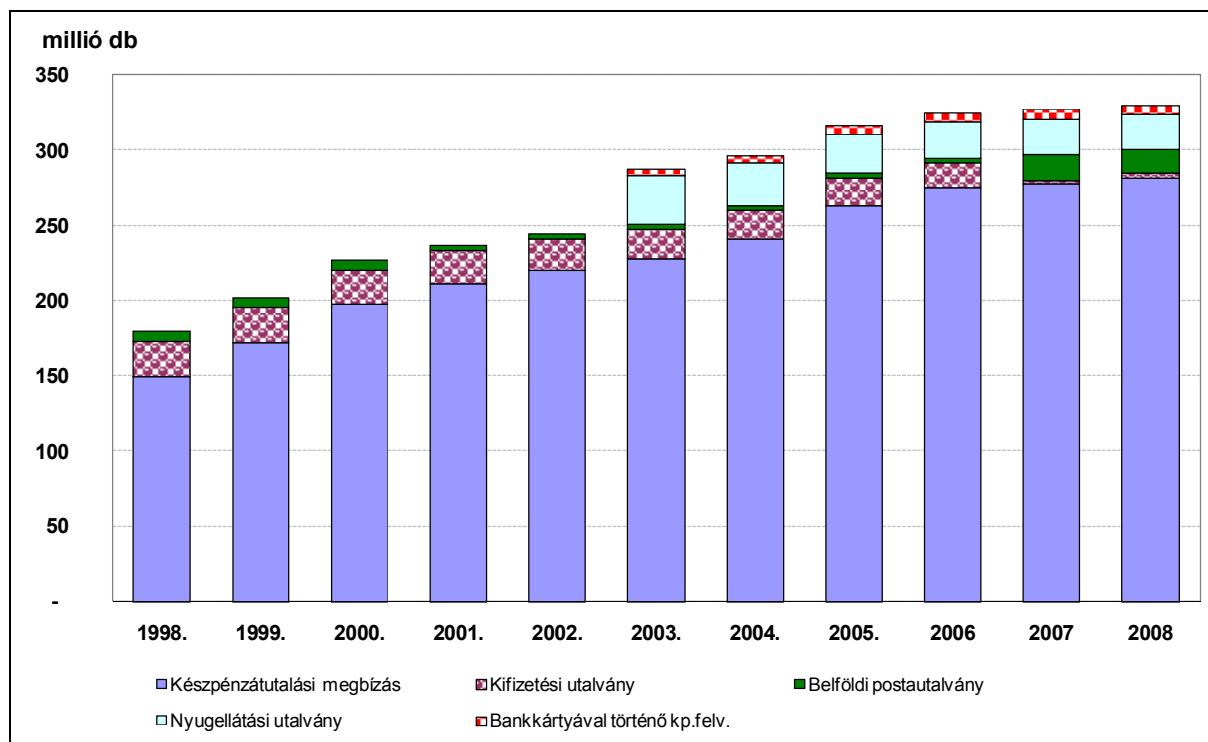

A 10-11. ábra szerint a postai kifizetések zömmel készpénzátutalási megbízások és postautalványok, valamint nyugellátási utalványok. A bankkártya használata a postai fizetések esetében szerény mértékű.

10. ábra: A postai forgalom értékének alakulása

11. ábra: A postai tételszámok alakulása

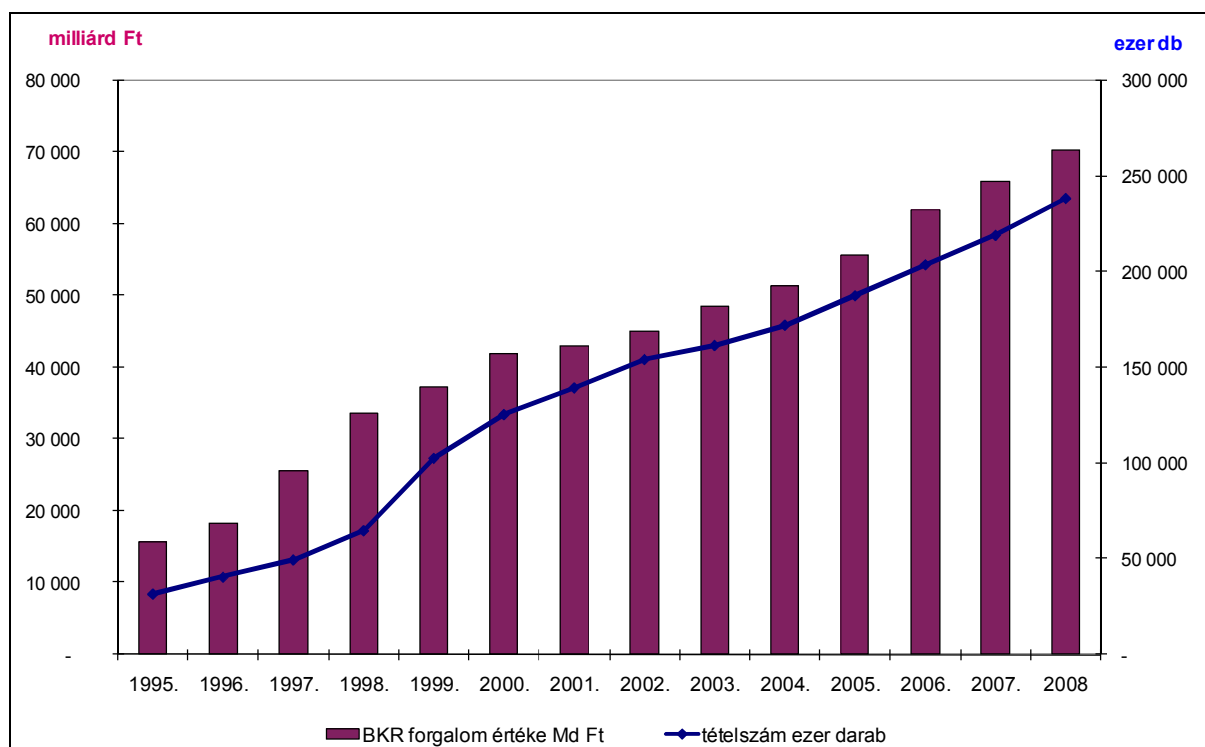
A 2. számú tábla a fizetési rendszerek és a Posta forgalmának növekedését mutatja 2001-től kezdve.

2. számú tábla: A fizetési rendszerek, valamint a postai forgalom alakulása

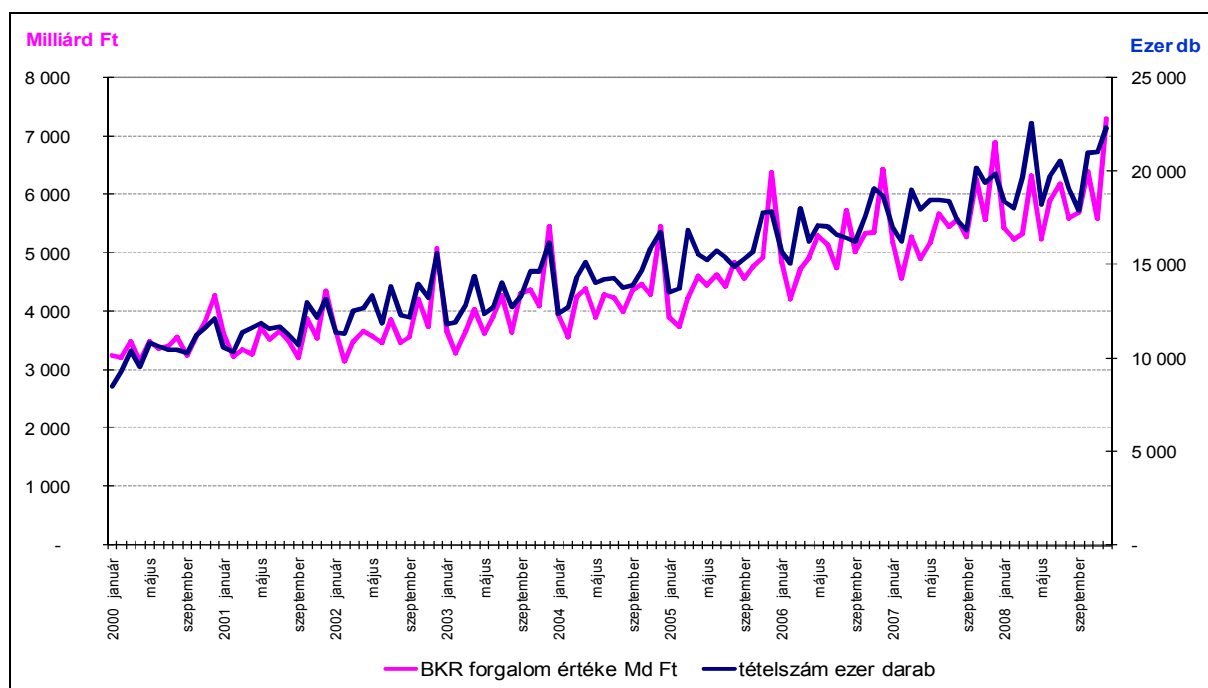
	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
	forgalom értéke milliárd Ft							
BKR	42 985	45 074	48 456	51 320	55 610	61 887	65 907	70 335
VIBER	139 757	258 931	396 633	449 798	568 652	781 645	910 637	1 011 281
MNB szlavezető	2 588	1 782	7 622	13 778	26 147	35 339	7 604	36 980
Posta	2 398	2 617	4 332	4 601	4 881	5 110	5 325	5 564
Összesen	187 729	308 405	457 043	519 497	655 291	883 980	989 474	1 124 161

A 12. ábra a BKR-ben elszámolt (és az MNB-ben kiegyenlített) fizetési megbízások egyenletesen növekvő tendenciáját mutatja értékben és tételszámban évente, a 13. ábra pedig havonta.

12. ábra: A BKR fizetések éves forgalmának alakulása

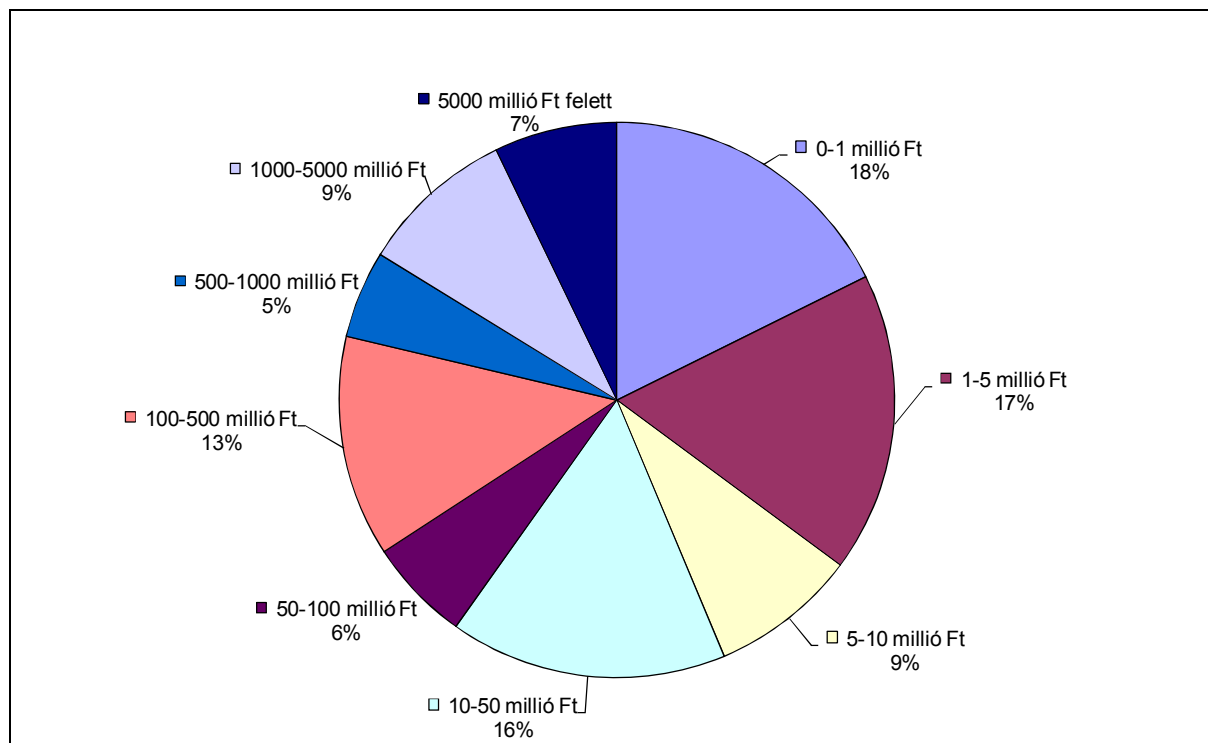

13. ábra: A BKR-ben elszámolt fizetési megbízások havi értékének és volumenének változása

A BKR és a VIBER nem állít szabályt arra nézve, hogy milyen egyedi értékű fizetések teljesítését szolgálja. A BKR egy havi forgalmát mintául véve megállapíthatjuk, a forgalom 44 %-a esik a 10 millió Ft egyedi érték alatti tételekre, jelentős a nagyobb egyedi értékű tételek aránya, sőt a forgalom 16 %-a 1 milliárd Ft-ot meghaladó tételekből tevődik össze.

14. ábra: A BKR fizetések értékének megoszlása egyedi érték szerint 2008. decemberben

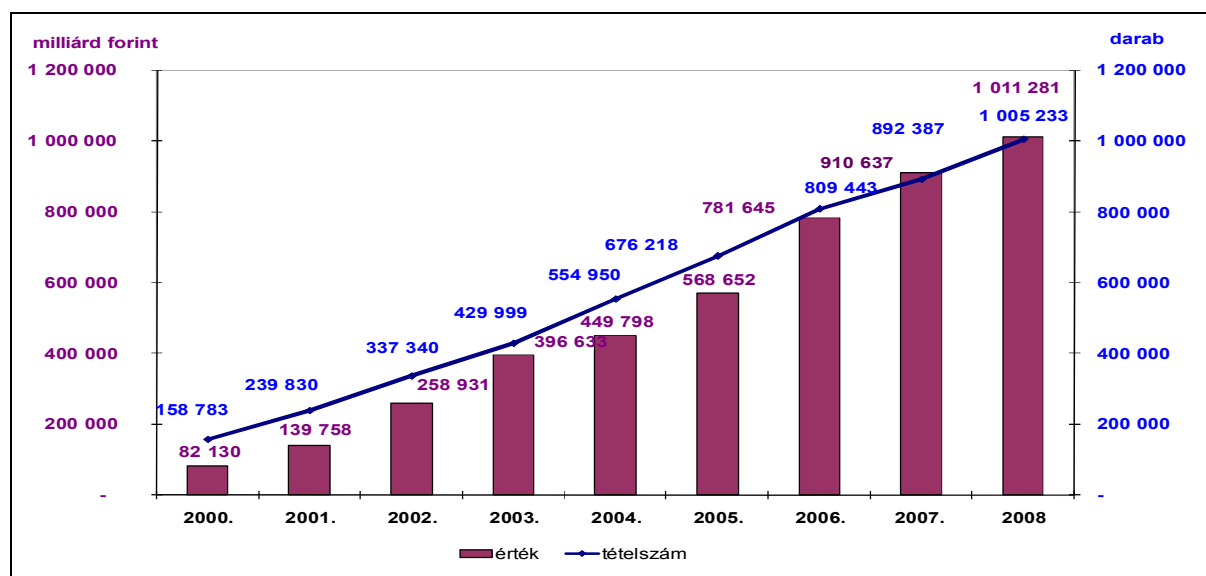
A BKR-ben elszámolt fizetési megbízások értéksáv szerinti megoszlását mutatja a 3. számú tábla, mely szerint a tételek túlnyomó többsége egy milliós összeghatár alatt van, az egy milliárd egyedi értéket meghaladó tételek száma mintegy 350 db.

3. számú tábla: A BKR fizetések számának megoszlása egyedi érték szerint

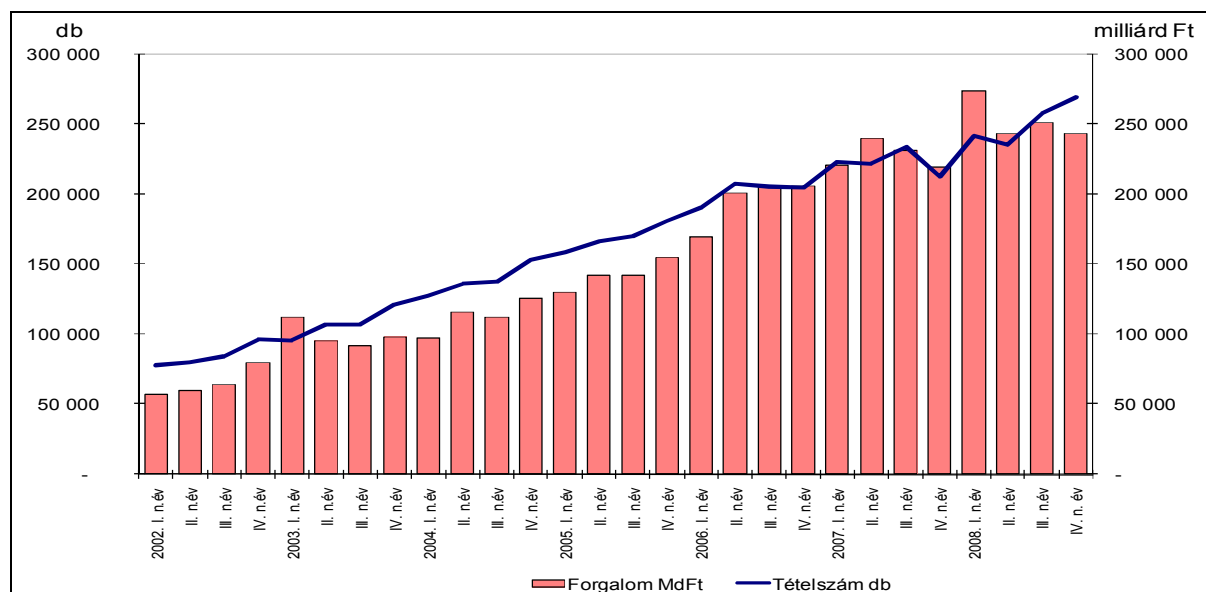
Egyedi értékek	BKR forgalom volumene db					
	2003. dec.	2004. dec.	2005. dec.	2006. dec.	2007. dec.	2008. dec.
0-1 millió Ft	9 192 223	9 324 206	9 667 705	10 191 445	10 964 395	12 437 457
1-5 millió Ft	447 876	436 547	454 213	466 339	486 470	516 296
5-10 millió Ft	60 534	60 794	65 617	68 363	73 304	76 877
10-100 millió Ft	46 064	46 004	51 508	52 178	55 655	57 341
100-500 millió Ft	3 174	3 086	3 497	3 713	4 035	4 027
500-1000 millió Ft	355	352	331	380	422	453
1000-5000 millió Ft	210	214	243	263	298	305
5000 millió Ft felett	28	35	52	45	42	41
összesen	9 750 464	9 871 238	10 243 166	10 782 726	11 584 621	13 092 797

A 15-17. ábra mutatja VIBER-ben teljesített fizetések számának és értékének alakulása évente, negyedévente és havonta.

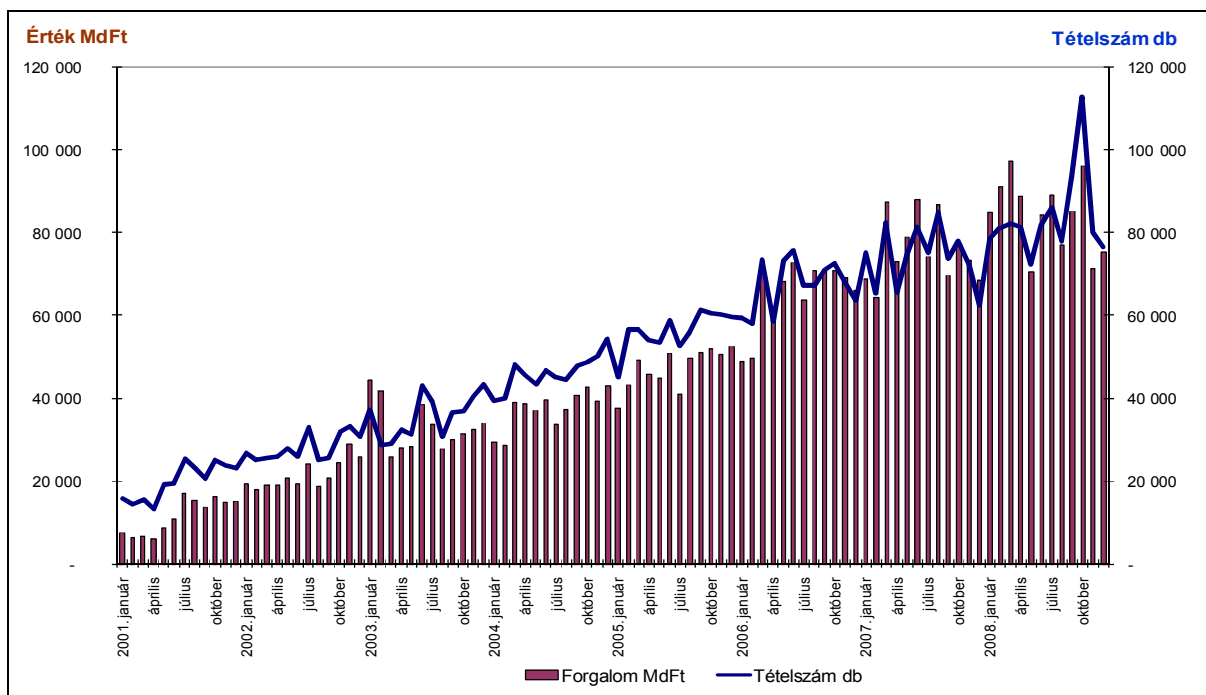
15. ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma évente

16. ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma negyedévenként

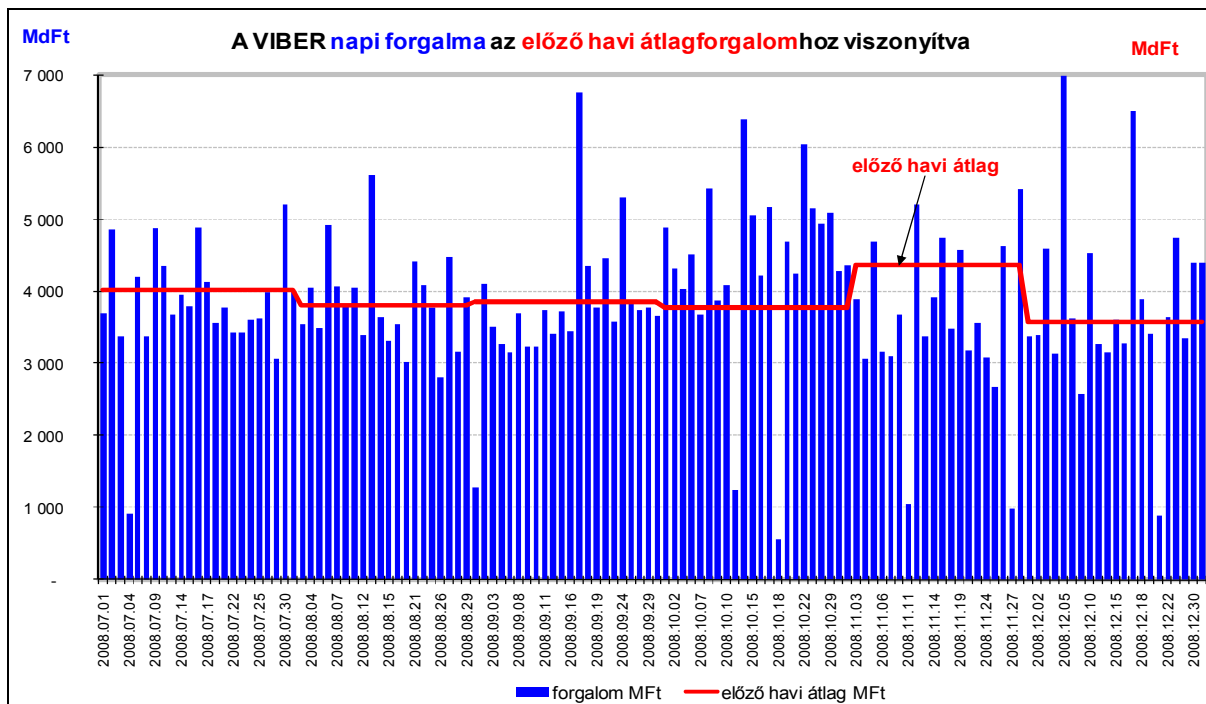

17. ábra: A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és darabszáma havonta

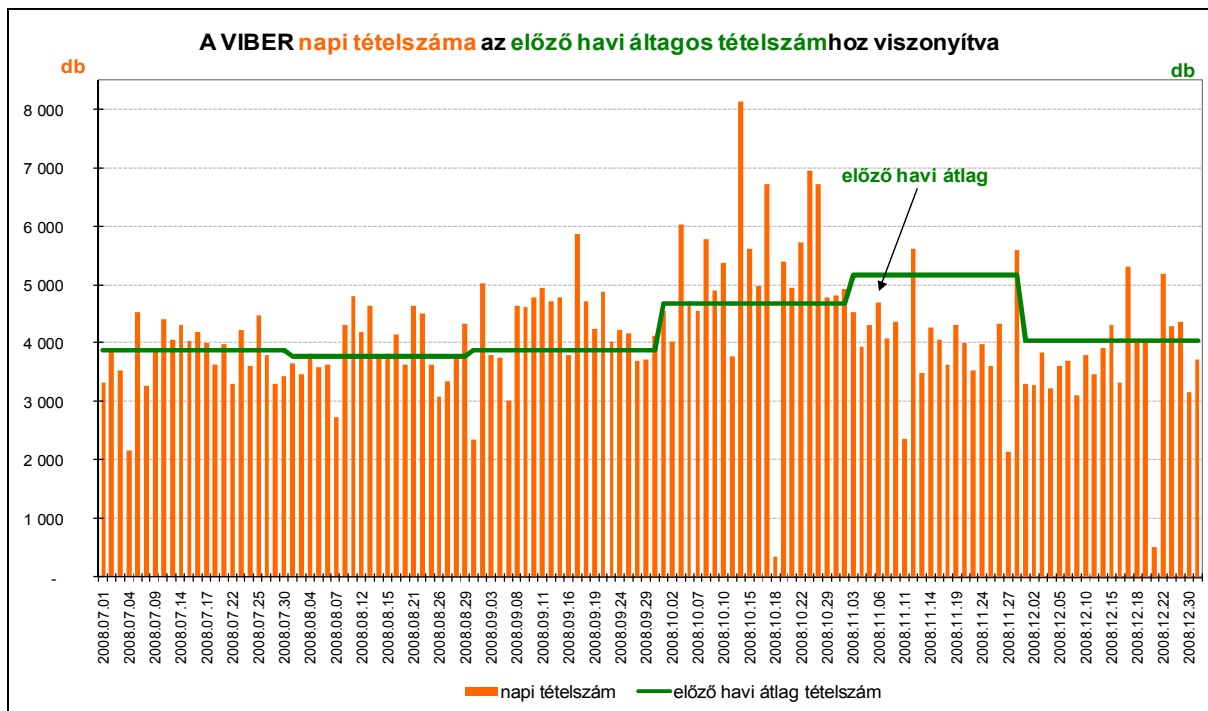

A 18-19. ábra a VIBER napi forgalmának alakulását mutatja 2008. második felében értékben és tételszámban az előző havi átlagforgalomhoz viszonyítva. Látható, hogy az egyes napok közötti ingadozás értékben sokkal nagyobb, mint tételszámban. A tételszámban a legkisebb napi értékek a csereszombatok idejére estek. A pénzügyi válság kezdetén (október) az átlag forgalom és tételszám is emelkedett, mely után novemberben és decemberben alacsonyabb volt a forgalom és tételszám. A napi forgalom szórása nőtt, különösen értékben voltak nagy kiugrások és mélypontok.

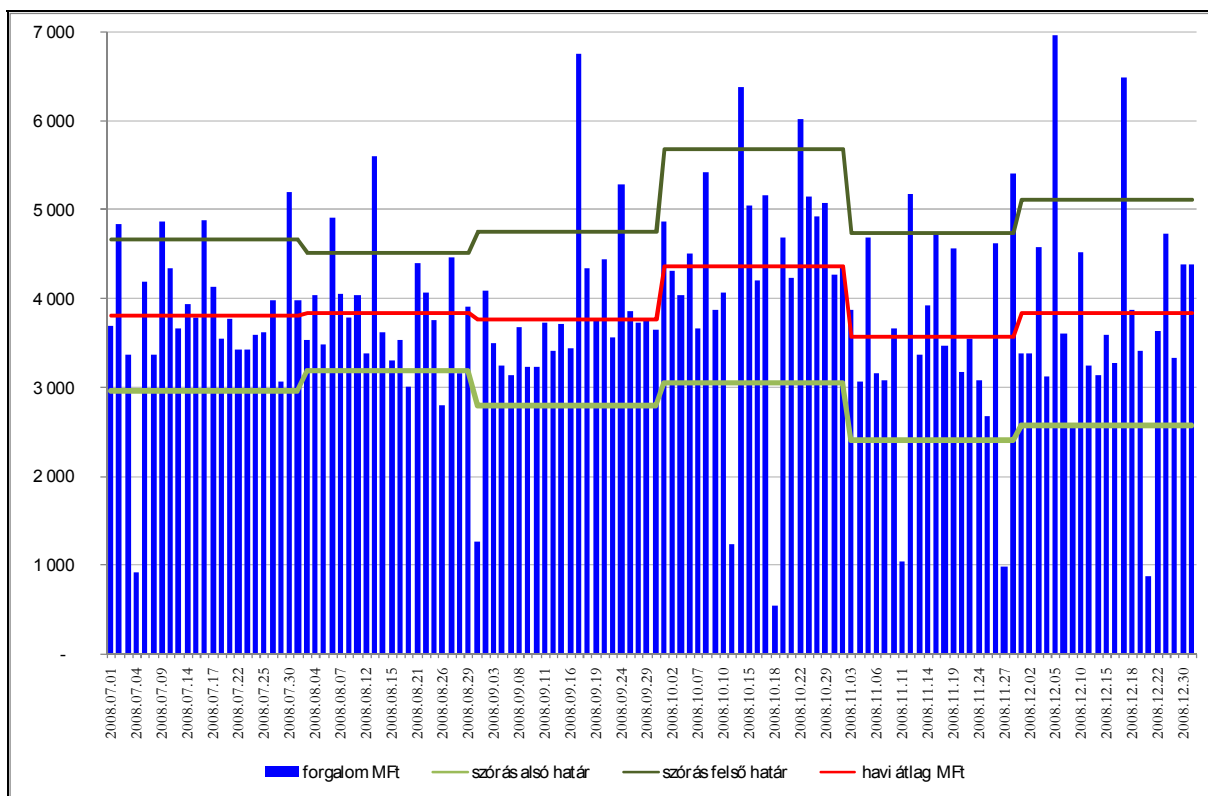
18. ábra: A VIBER napi forgalma az előző havi átlagforgalomhoz viszonyítva

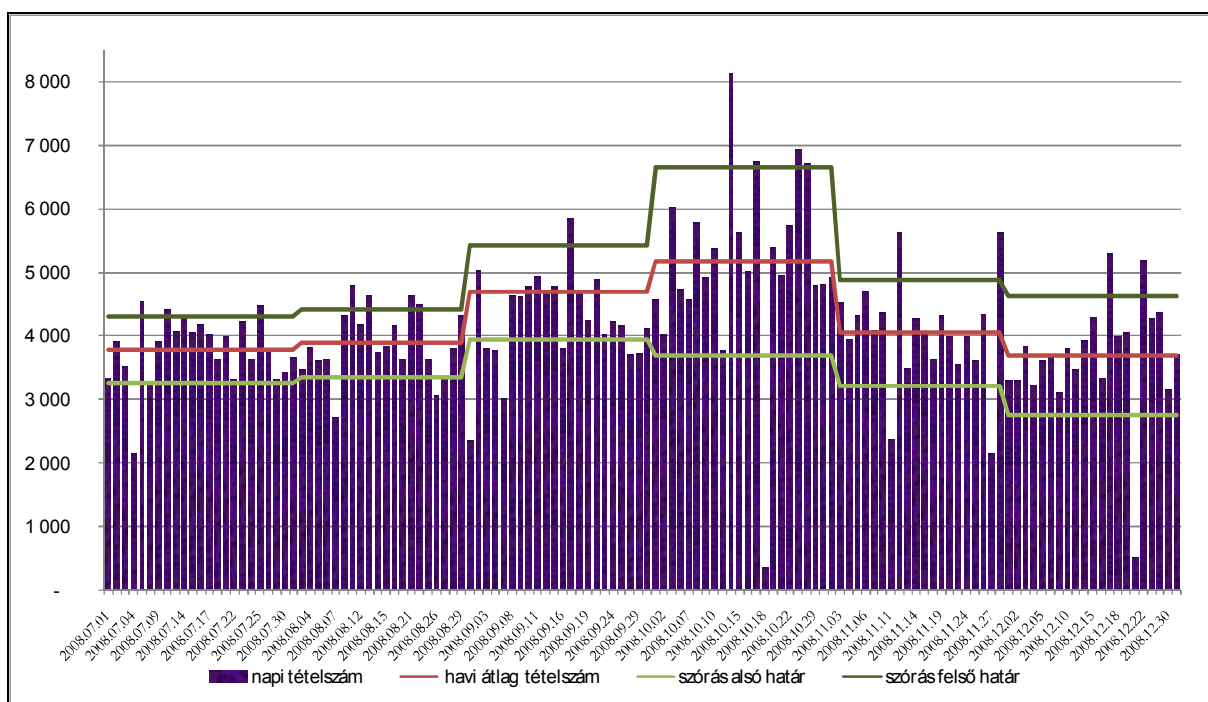
19. ábra: a VIBER napi tételszáma az előző havi átlagos tételszámhoz viszonyítva

20. ábra: A VIBER napi fizetési forgalom értékének szórása

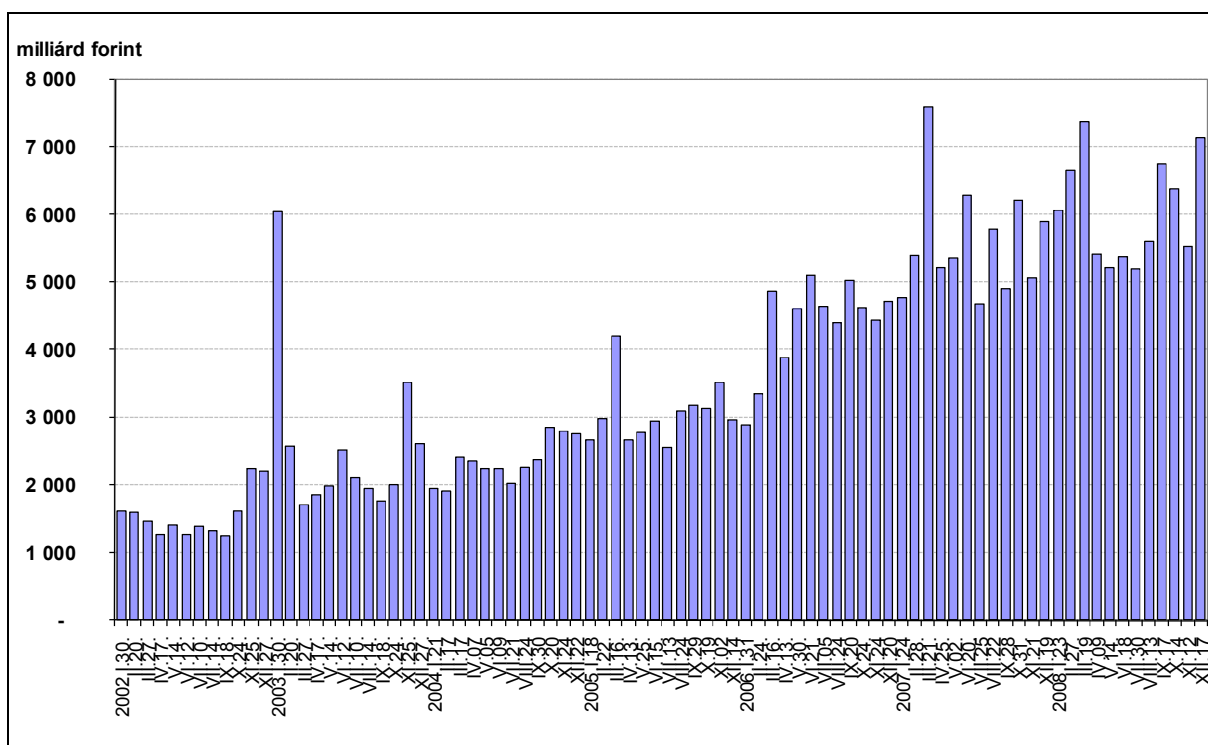

21. ábra: A VIBER napi fizetési forgalom tételszámának szórása

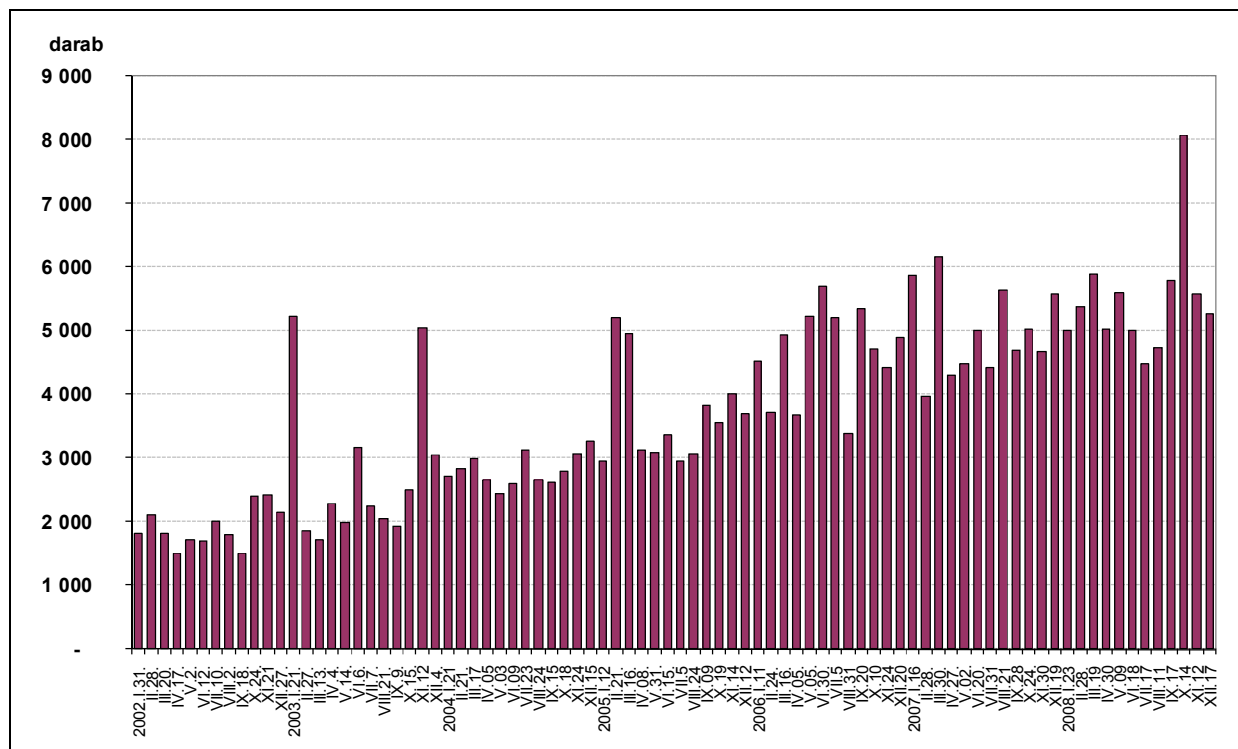
2008-ban március 19-én volt a VIBER működésének eddigi csúcspontja (7,4 ezer milliárd Ft), melyet az év folyamán még kétszer megközelített. Általában jellemző, hogy a havi adatokból mért maximum forgalmi érték emelkedő trendet mutat.

22. ábra: Csúcsnapok a VIBER-ben érték szerint

A tételszám szerinti havi csúcserőkre is a növekvő trend jellemző. Minden eddigi legmagasabb tételszámot (8 057 db) 2008. október 14-én teljesítette a rendszer.

23. ábra: Csúcsnapok a VIBER-ben tételszám szerint

A 4. táblából látható, hogy a forgalom legnagyobb részét a bankközi ügyletek teszik ki, melyet az értékpapír ügyletek követnek. Tételszám szerint a bankközi ügyletek mellett a második legnagyobb forgalmat az ügyfelek által kezdeményezett megbízások teszik ki. Az MNB-vel kötött betét ügyleteknek csak kis része teljesül a VIBER-ben, az egy napos betétet jórészt a VIBER zárását követő jegybanki rendelkezésre állás időszakában kötik a bankok. Az MNB kötvény 2007 óta vehető igénybe, melynek jelentős növekedése tapasztalható 2008-ra.

4. tábla: A VIBER-ben teljesített ügylettípusok értéke és tételszáma

milliárd Ft	Bankközi	Ügyfél tételek	Depo	Értékpapír	MNB kötvény	Egyéb MNB tételek	Összesen
2001.	90 357	13 700	12 460	19 896		3 344	139 757
2002.	209 431	9 943	13 021	23 883		2 653	258 931
2003.	317 484	10 445	33 785	32 166		2 753	396 633
2004.	392 391	13 234	482	40 014		3 677	449 798
2005.	483 632	19 779	4 097	56 678		4 465	568 652
2006.	666 179	24 570	5 934	81 056		3 887	781 627
2007.	716 005	28 550	2 658	129 825	30 031	3 568	910 637
2008.	806 701	30 371	16 050	111 030	41 750	5 378	1 011 281
ezer db	Bankközi	Ügyfél tételek	Depo	Értékpapír	MNB kötvény	Egyéb MNB tételek	Összesen
2001.	121,40	35,20	1,50	59,10		22,60	239,80
2002.	190,30	45,10	1,35	79,30		21,25	337,30
2003.	249,50	65,10	1,64	93,50		20,26	430,00
2004.	312,92	93,63	0,22	114,08		34,10	554,95
2005.	365,42	126,54	0,73	139,11		44,42	676,22
2006.	470,10	139,99	0,97	157,38		41,02	809,44
2007.	526,79	160,43	0,54	165,17	1,61	37,86	892,39
2008.	585,07	215,42	1,23	173,33	1,95	28,23	1 005,23

Az 5. tábla mutatja a VIBER átlagos tétel nagyság növekedését, amelynél a 2007. óta bevezetett MNB kötvény játszik meghatározó szerepet, de 2008-ra az egy napos betétek átlagos nagysága is jelentősen nőtt.

5. tábla: A VIBER-ben teljesített ügylettípusok átlagos értéke

Átlagos tétel nagyság (millió Ft/tétel)							
Év	Bánkközi	Ügyfél tételek	Depo	Értékpapír	MNB kötvény	Egyéb MNB tételek	Összesen
2001.	744,3	389,2	8 317,8	336,6		148,0	582,8
2002.	1 100,5	220,5	9 673,8	301,2		124,8	767,7
2003.	1 272,5	160,4	20 550,5	344,0		135,9	922,4
2004.	1 254,0	141,3	2 242,7	350,7		107,8	810,5
2005.	1 323,5	156,3	5 643,3	407,4		100,5	840,9
2006.	1 417,1	175,5	6 124,2	515,1		94,8	965,6
2007.	1 359,2	178,0	4 895,6	786,0	18 641,4	94,3	1 020,5
2008.	1 378,8	141,0	13 059,6	640,6	21 366,5	190,5	1 006,0

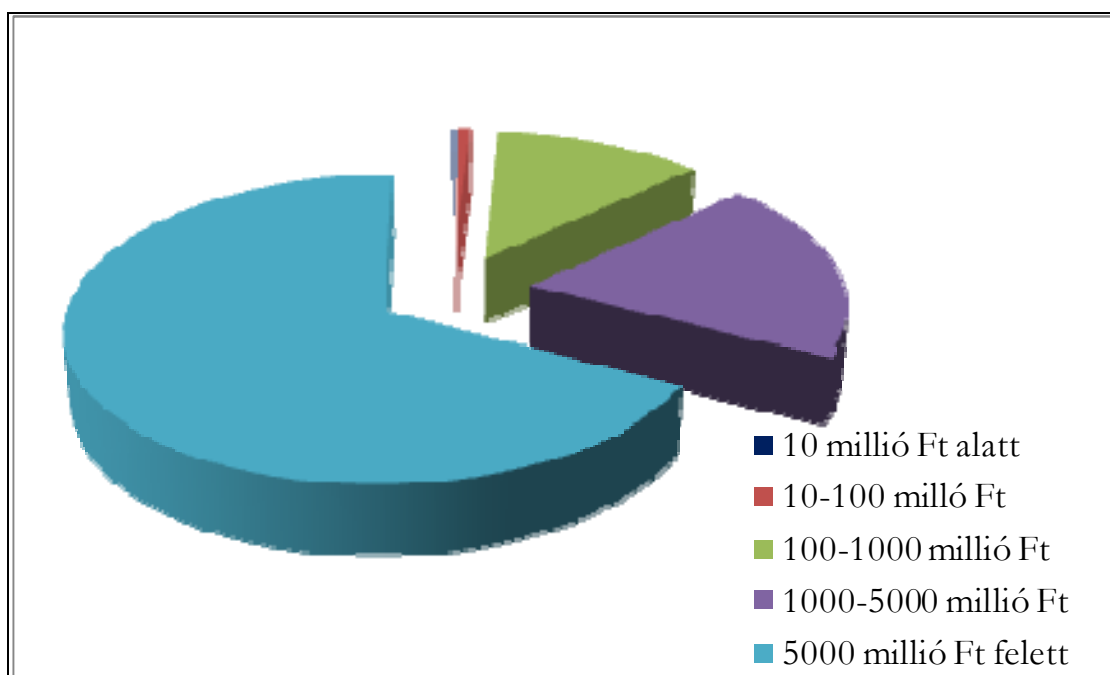
A fizetési rendszer koncentrációs mutatója azt fejezi ki, hogy az öt legnagyobb forgalmat lebonyolító VIBER tag részesedése mekkora az összes forgalomból érték és tételszám szerint. Látható, hogy mindkét mutató évről-évre ingadozik, de 60 % közelében marad. A koncentráció a forgalom értékét tekintve nagyobb. A két kategória szerinti legnagyobb részesedésű bankok nem teljesen azonosak tételszám és érték szerint.

6. tábla: A VIBER-ben az öt legnagyobb forgalmat lebonyolító bank részesedése az összes forgalomból

A VIBER fizetési megbízások koncentrációja %											
tételszám szerint						forgalom értéke szerint					
2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
50,92	52,42	52,57	55,33	57,93	56,41	57,78	61,72	63,88	66,16	63,26	64,16

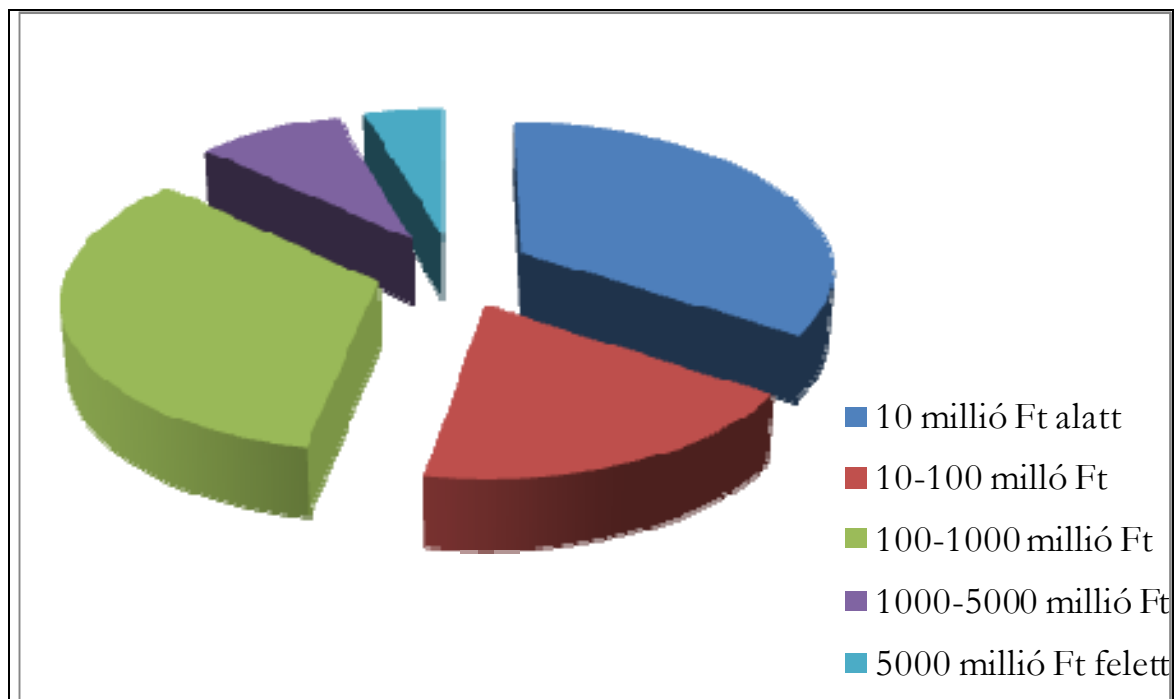
A VIBER átlagos tétel nagysága 1 milliárd forint, az ennél kisebb egyedi értékű fizetési megbízások az összes forgalom egynegyed részét nem érik el. Sok ezres nagyságrendű tétel is teljesül, pl. a deviza ügyletek és a készpénzes ügyletek díja a VIBER-ben számolódik el napközben, ugyanakkor nem ritka a 90-100 millárdos megbízás sem, mely miatt az 5 milliárd forint egyedi értéket meghaladó tételek kiteszik a forgalom mintegy kétharmad részét.

24. ábra: A VIBER forgalom értékének megoszlása egyedi érték szerint

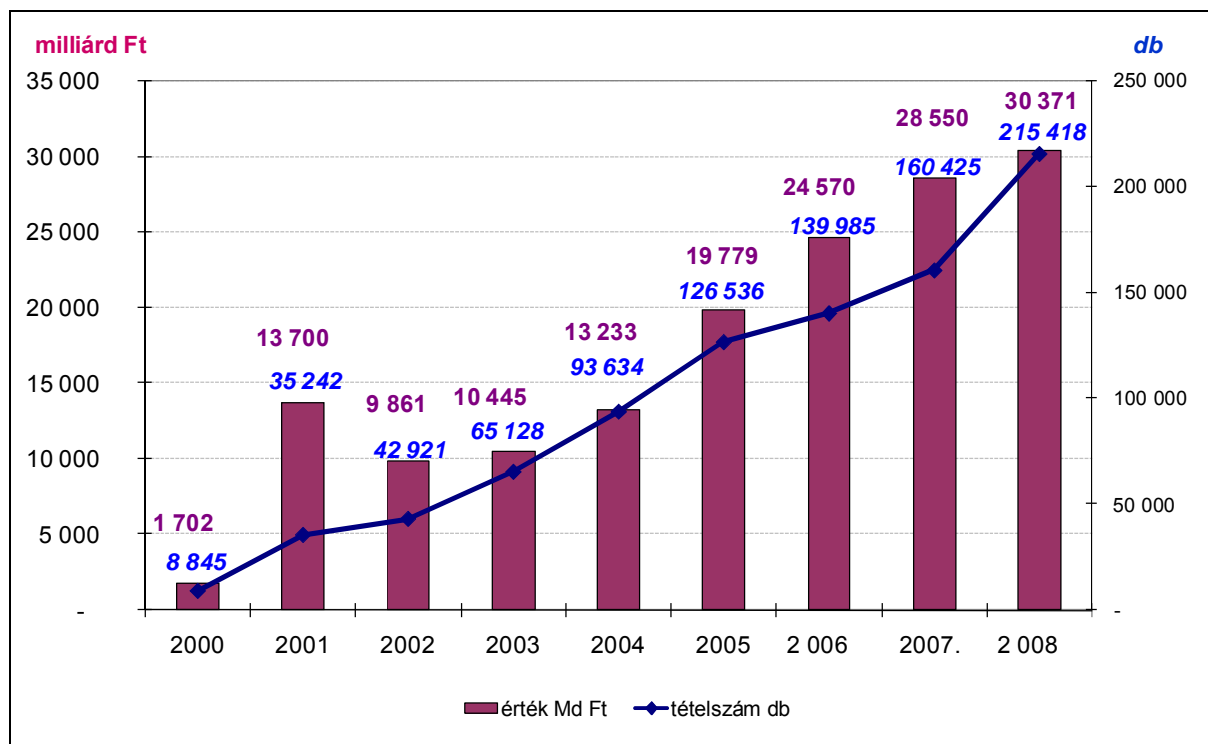
A fizetések számának egyedi érték szerinti megoszlása egyenletesebb képet mutat, legnagyobb részesedése a legkisebb tételeknek van. Ezt követően a tételek zöme a 100-1000 milliós kategóriába esik.

25. ábra: A VIBER tételek számának egyedi érték szerinti megoszlása

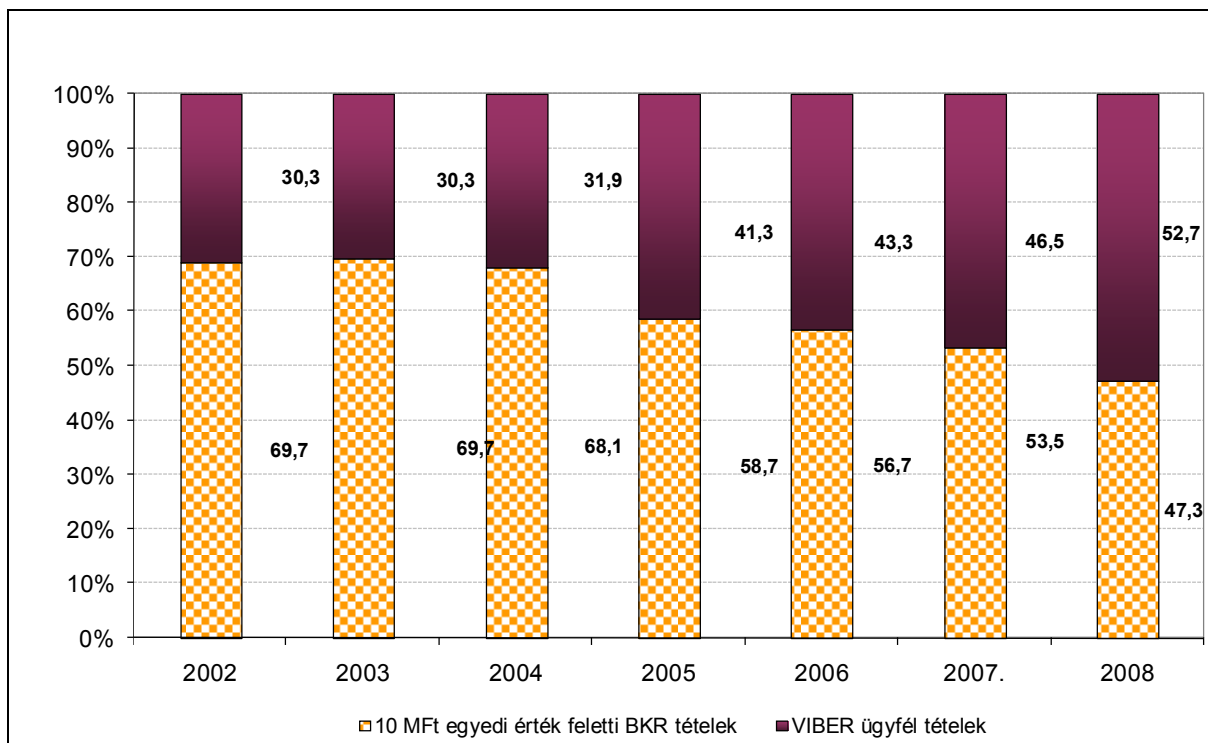
Nő a VIBER ügyféltételek száma és értéke, ez azt jelenti, hogy a bankok egyre inkább lehetővé teszik az ügyfelek számára a valós idejű rendszer használatát.

26. ábra: A VIBER ügyfél tételek alakulása

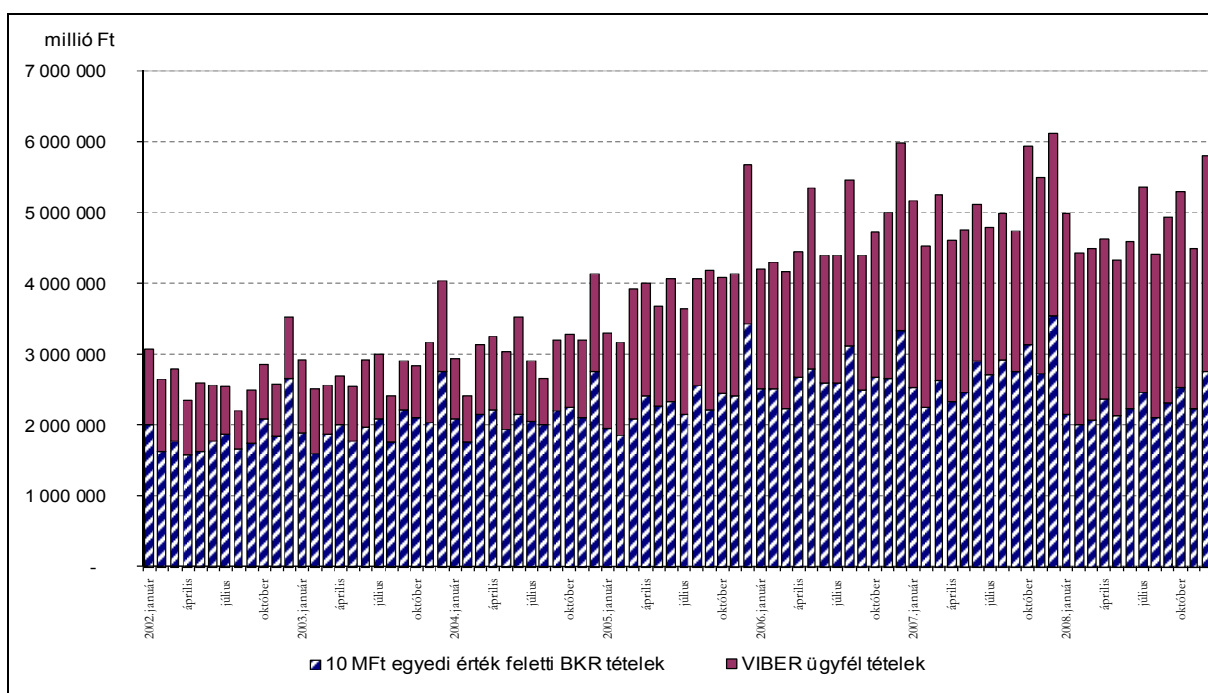

Az ügyfelek által kezdeményezett fizetési megbízások az a kategória, ahol a versenyhelyzet kialakult a VIBER és a BKR egyszerű átutalás típus között, leginkább a nagyobb (10 millió forintot meghaladó) egyedi értékű tételek jöhetnek szóba (itt már nem jellemző a Posta és a készpénz használata). Mint a 24. ábra mutatja, a fizetések forgalmi értéke szerint a VIBER aránya fokozatosan közelít az 50 % felé.

27. ábra: A 10 millió Ft egyedi érték feletti ügyfél tételek megoszlása a VIBER és BKR között értékben évente

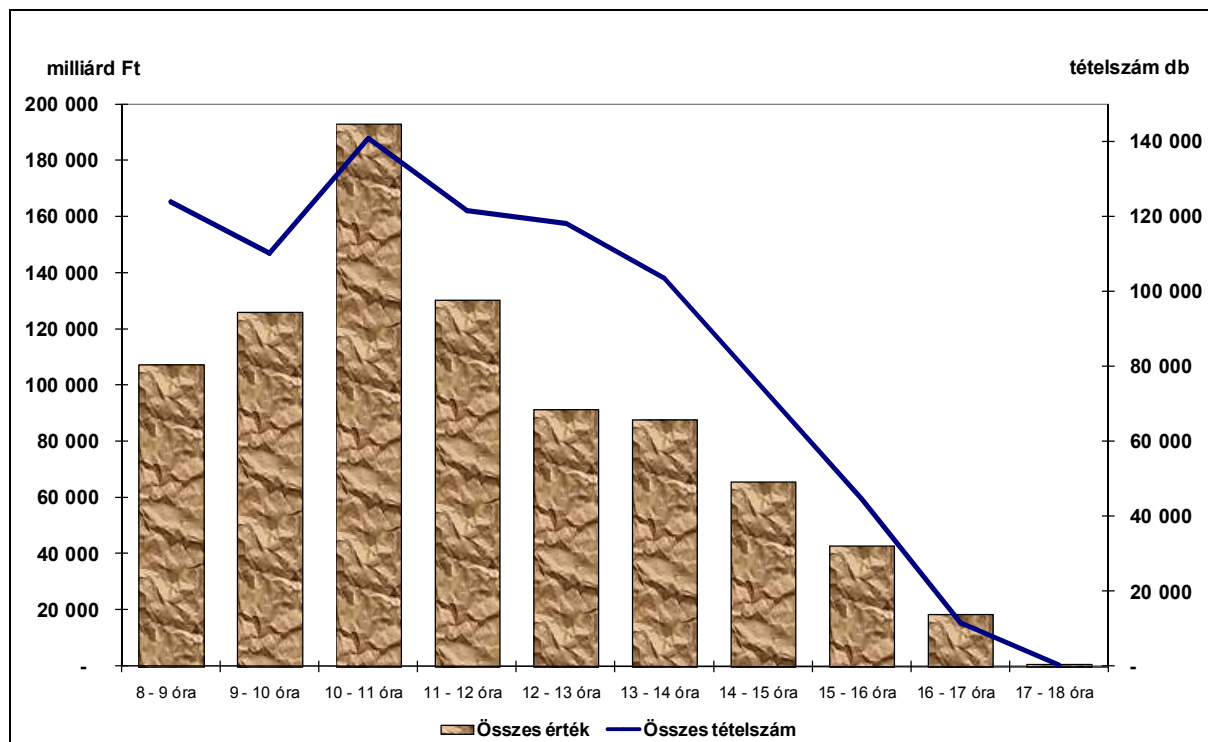

28. ábra: A 10 millió Ft egyedi érték feletti ügyfél tételek megoszlása a VIBER és BKR között értékben havonta

A VIBER üzemidő 8-17 óráig tart, az ügyfél tételek benyújtási határideje 16 óra. A nap nyitásakor teljesülnek az értéknaposan benyújtott megbízások, a tárgynapi tételek pedig beérkezéskor a fedezettől függően. A napon belüli eloszlás nem egyenletes: a nyitást követően nagyszámú, átlagban kisebb egyedi értékű megbízás teljesül, a csúcsidezőszak 10-11 óra között van értékben és tételszám szerint is. A további időszakban egyre kisebb a forgalom, az üzemidő utolsó óráiban már nincs jelentős forgalom.

29. ábra: A VIBER tagok fizetési megbízásainak napon belüli eloszlása tételszámban és értékben 2008 január-október hónapokban

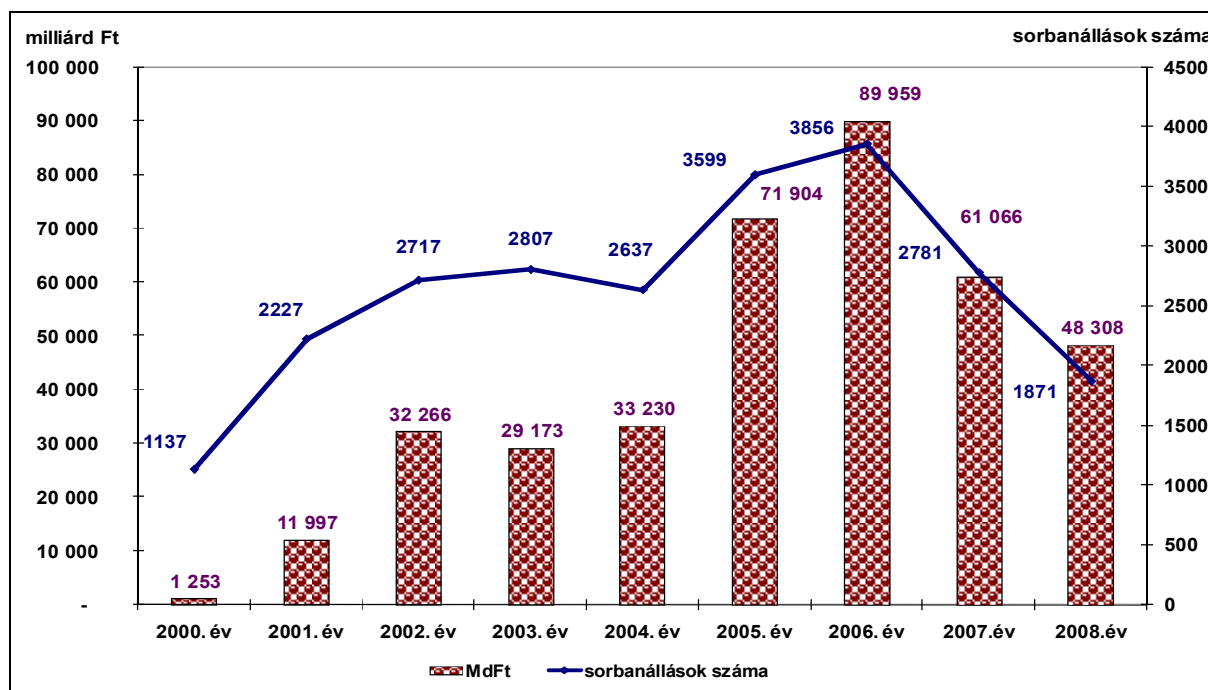

Megvizsgálva az öt legnagyobb VIBER forgalmat lebonyolító bank, valamint az összes többi bank által benyújtott fizetések kigyenlítésének¹ értékének napon belüli eloszlását azt tapasztaljuk, hogy a nagybankok később (10 óra után) kezdik a megbízások teljesítését (vagy a benyújtott tétel fedezetre vár), miközben a többi VIBER tag már az első üzemórában teljesíti a tételeket, 10 órától már „második hullában” nő meg a napon belüli forgalom. Az öt nagyforgalmú bank jellemzően hamarabb befejezi a küldést, mint a többi bank.

¹ Nem a megbízás benyújtási ideje, hanem a teljesítés ideje számít, vagy a sorban álló tételek csak a kigyenlítéskor kerülnek az adott időszak forgalmába.

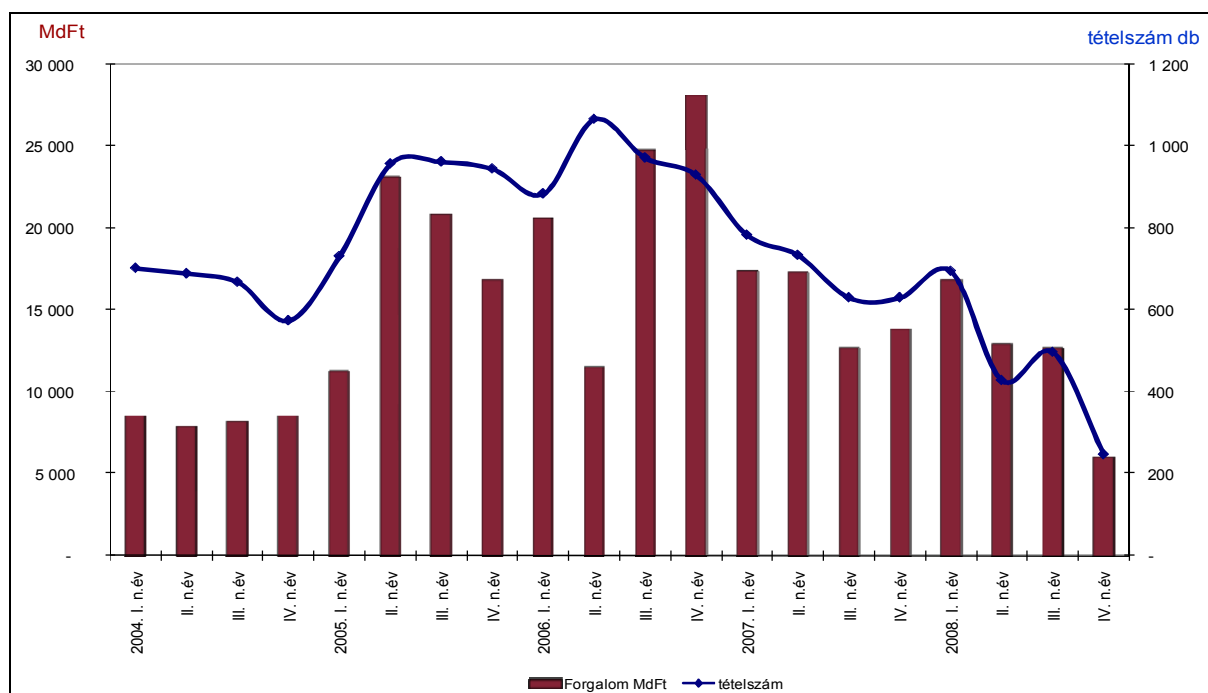
A VIBER-ben sorban álló fizetési megbízások² értéke és tételszáma is fokozatosan csökken 2006 óta.

32. ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek értéke és száma évente

A negyedévenkénti sorban állás hullámzó képet mutat, de 2008-ban a csökkenés jól látható a 33. ábrán.

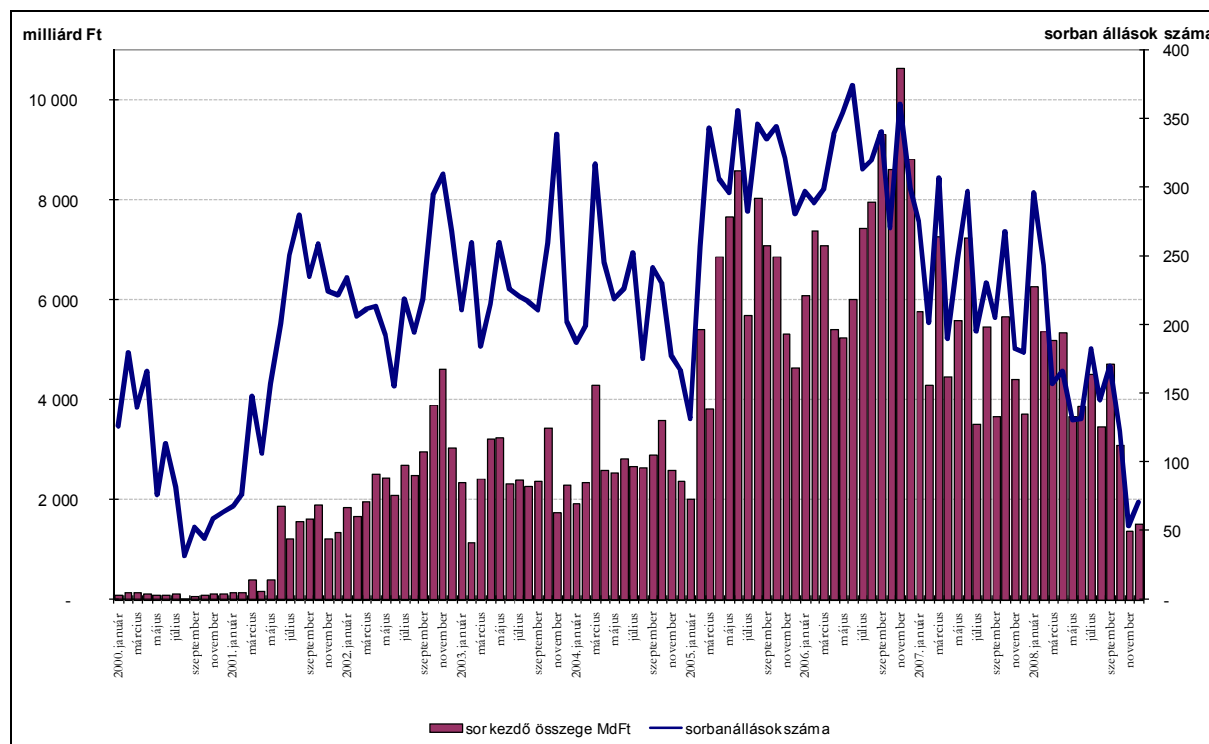
33. ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek negyedévenként

² A sorban elől álló tételekről küldött üzenetekben szereplő összegek összesítése. Ha már van sora a banknak, a további sorban mögötte álló tételekről üzenet nem kerül küldésre, csak ha változik az elől álló tétel 90 másodperc múlva (vagyis a sorban álló tételek száma és értéke ennél nagyobb).

A sorban álló havi adatok azt mutatják, hogy 2005. közepéig nagyobb tömegben kisebb összértékben álltak sorban a fizetési megbízások, azt követően több hullámban nőtt a sorok értéke. 2006. novemberben volt az érték szerinti legnagyobb sorban állás (10 617 milliárd forint), tételszám szerint 2006. június hónapban volt a csúcs (374 esetben alakult ki a bankoknál sorban állás). 2007-ben a folyamatos ingadozás jellemző a sorban állásra, 2008-ban egyértelműen csökkenő tendencia mutatkozik. A likviditási válság hatása nem okozta a sorban állás havi szinten mért növekedését (a bankok „főkjában” sorban álló, be nem nyújtott megbízásokról nincs információ).

34. ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek száma és értéke havonta

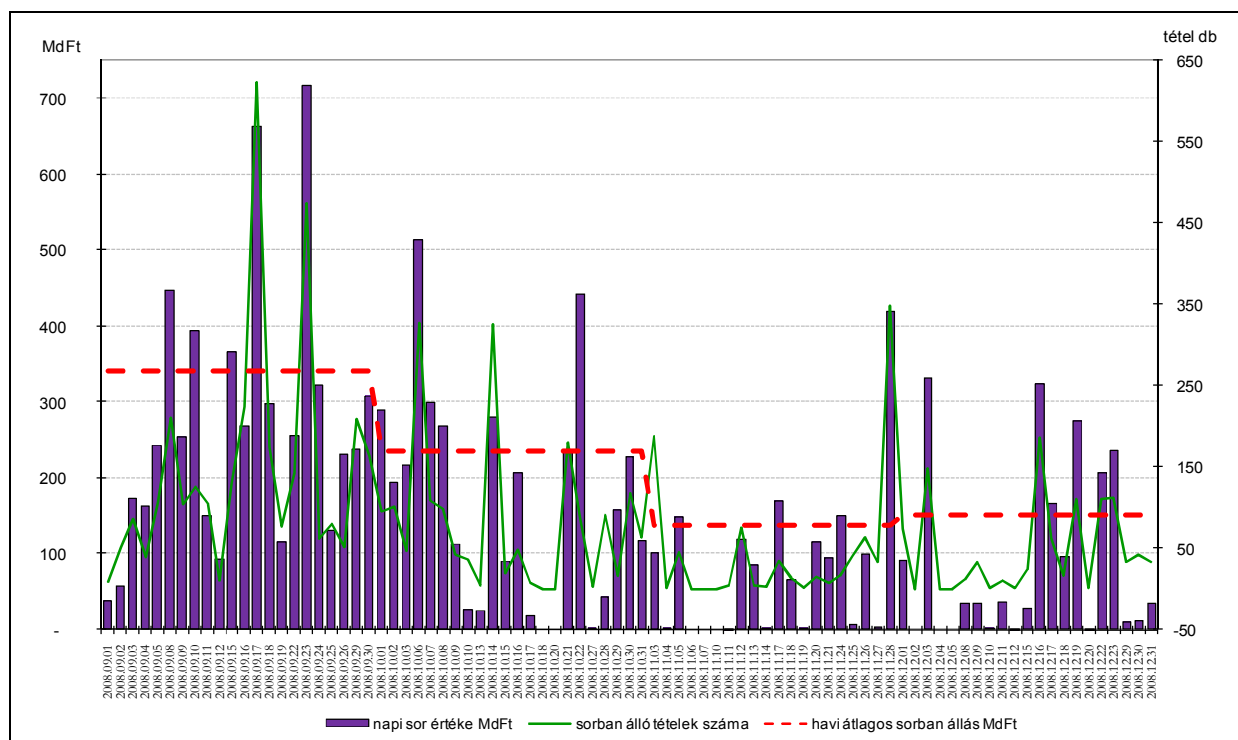

A VIBER-ben sorban álló tételek számát és értékét a sorban állásról szóló üzenetekből megállapítani „alsó becslést” jelent (32-34. ábra adatai), ennél pontosabb³ érték azon tételek kigyűjtése, melyek a VIBER-be érkezést követően öt percnél hosszabb idő alatt teljesülnek (35-37. ábra adatai)⁴. A 2008. szeptember-december havi napi sorban állásra vonatkozó adatok rendszertelen ingadozást mutatnak, több sormentes nap is volt, de jelentős kiugrások is vannak: a négy hónapban az átlagos napi sorban állás szeptemberben volt a legnagyobb, azt követően fokozatosan csökkent decemberig, ahol némi emelkedés látható. A sorban állás csúcspanja érték szerint szeptember 23 volt (715,5 milliárd Ft), októben 6 után a sorban állás összege folyamatosan 500 milliárd forint alatt volt. A tételek száma szerinti csúcspany szeptember 17-én volt (623 db tétel). Tételszám szerint még három napon haladta meg a sorban álló tételek száma a 300 darabot, jellemzően csökkent a számuk az utolsó három hónapban.

³ A sorban állás fedezet hiány miatt öt percnél kevesebb is lehet, ezek a tételek nem kerülnek a sorban állók közé, ugyanakkor a hosszabb „átfutási idő” oka lehet technikai hiba, ami külön szűrést igényel.

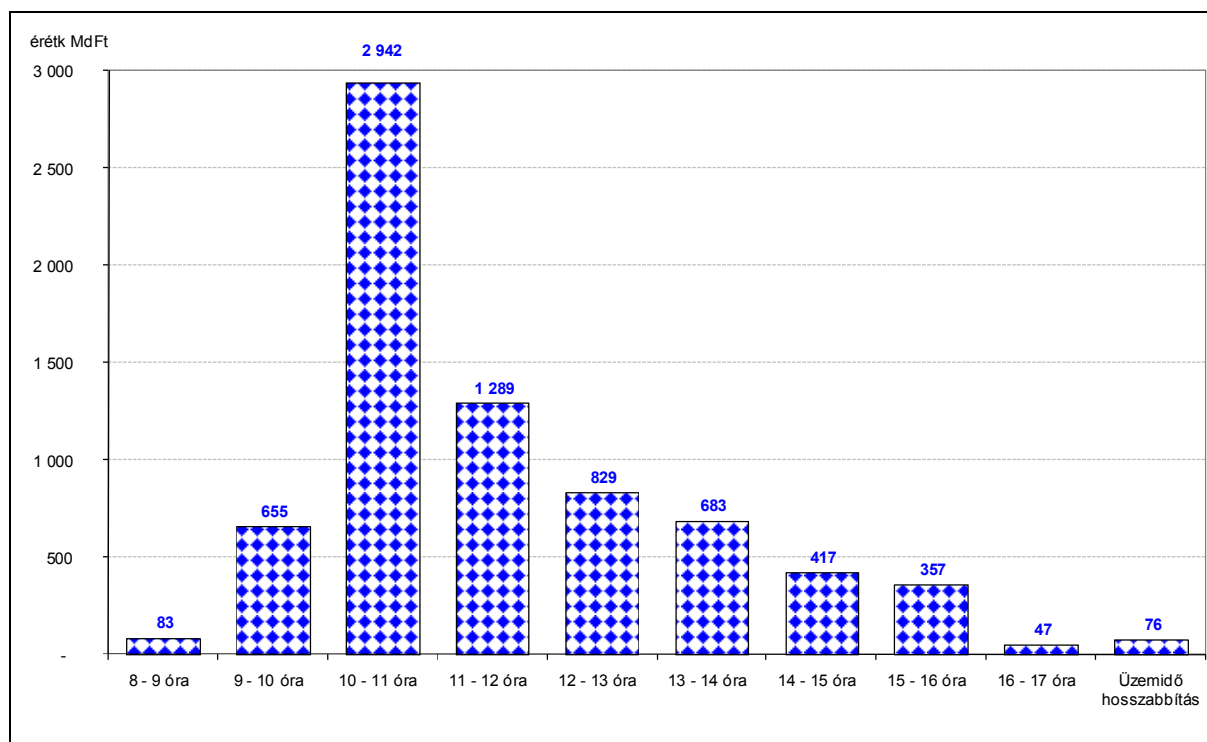
⁴ A 2008. október-december hónapokra kigyűjtött adatok szerint azon fizetési megbízások összege, amelyek öt percnél több idő elteltével teljesülnek 21-26 %-kal nagyobb azon tételek összegénél, amelyről fedezet hiány miatt történt sorban állásról üzenetet küld a rendszer. Az egy sorban állásban „részt vevő” fizetések átlagos száma 15 tétel.

35. ábra: A VIBER-ben sorban álló (öt percnél hosszabb idő alatt teljesülő) tételek száma és értéke naponta, valamint a sorban állások összegének havi értékei

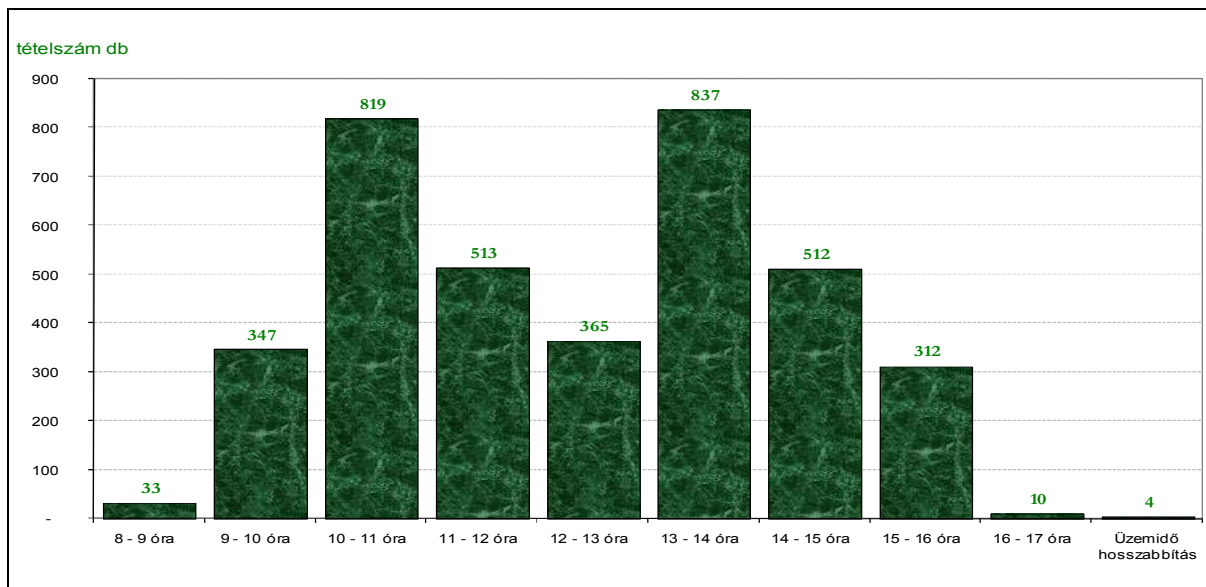
A sorban állás napon belüli eloszlását mutatja a 36-37. ábra. A sorok értékét tekintve az üzleti nap eleje "simán" indul, a kritikus időszak délelőtt 10-11 óra közé esik (ugyanezen időszak a legnagyobb forgalmat lebonyolító öt bank napi "csúcsforgalmi" ideje). A következő órában a sorban állás drasztikusan esik, majd egyenletes ütemben egyre csökken a sorban állás.

36. ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek értékének napon belüli eloszlása 2008. IV. negyedévében összesen

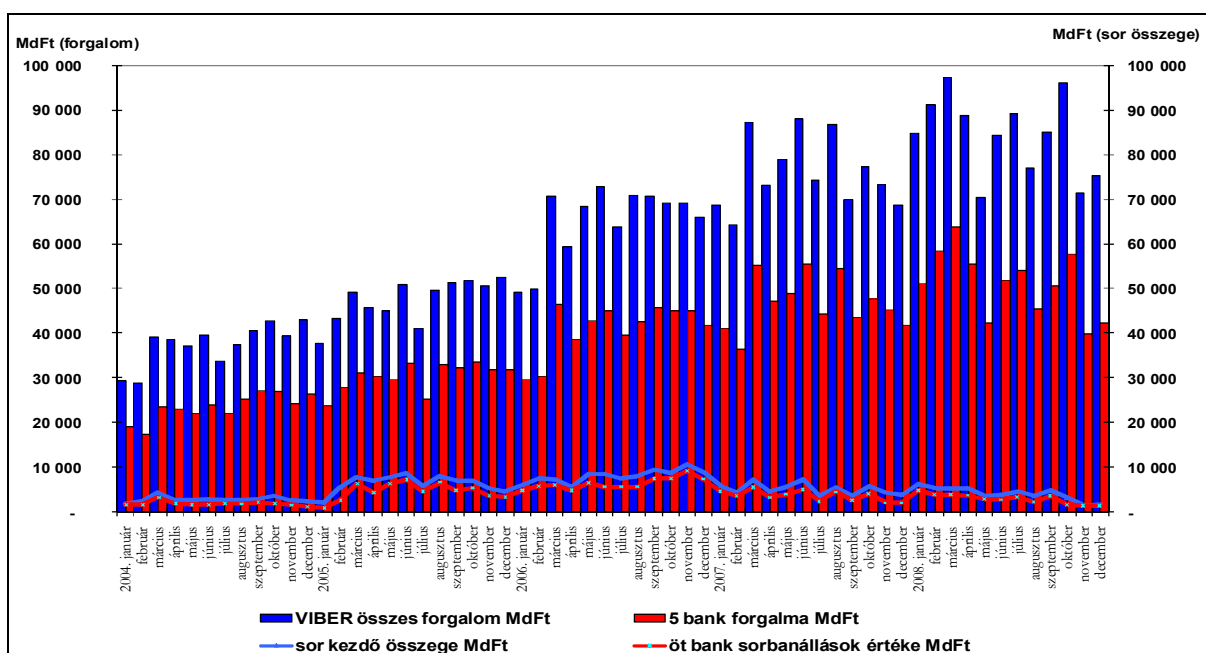
A tételszám szerinti sorban állás mintája eltérő: a sorban álló tételek száma már 9-10 óra között jelentősebb, a következő órában többszörösére ugrik. Átmeneti fokozatos csökkenés után újabb csúcs alakul ki, amely a délelőtti is meghaladja, a fokozatos csökkenés 16 óráig tart: az ügyfél tételek befogadás zárása után szinte alig áll sorban megbízás.

37. ábra: A VIBER-ben sorban álló tételek számának napon belüli eloszlása 2008. IV. negyedévében

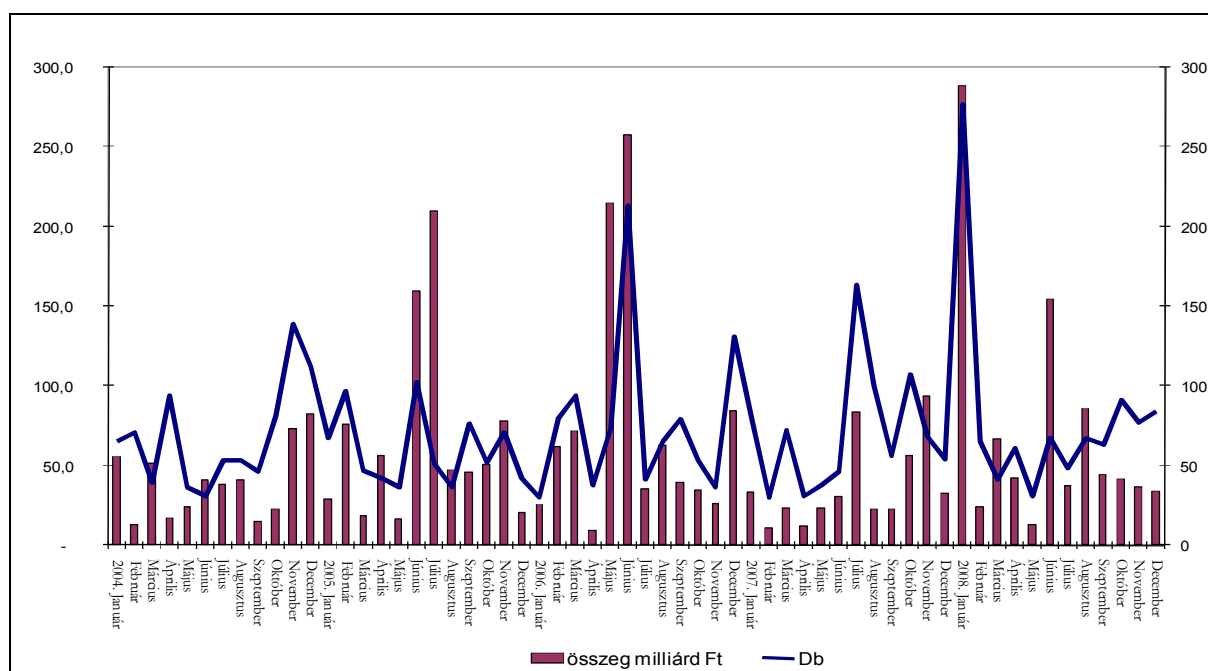
A 38. ábra a havi átlagos forgalmat viszonyítja a kialakult sorok értékéhez részben az összes VIBER tagra nézve, emellett megjelenik az öt legnagyobb forgalmat lebonyolító bank adata is. Megállapíthatjuk, hogy a napi összforgalom ingadozását (kék oszlop) a legnagyobb forgalmú bankok fizetései határozzák meg (piros oszlop). Az összforgalom tendenciáját követi a sorban álló összeg (kék vonal), melyet jórészt lefed a nagybankok sorban állása (piros vonal), vagyis megállapíthatjuk, hogy a nagy bankok részesedése a sorban állásból (71 %) nagyobb arányú, mint az összforgalomból (65,2 %).

38. ábra: A VIBER összes forgalma és a sorban álló tételek viszonyítása az öt legnagyobb VIBER forgalmat lebonyolító bank által benyújtott tételekhez és soraihoz

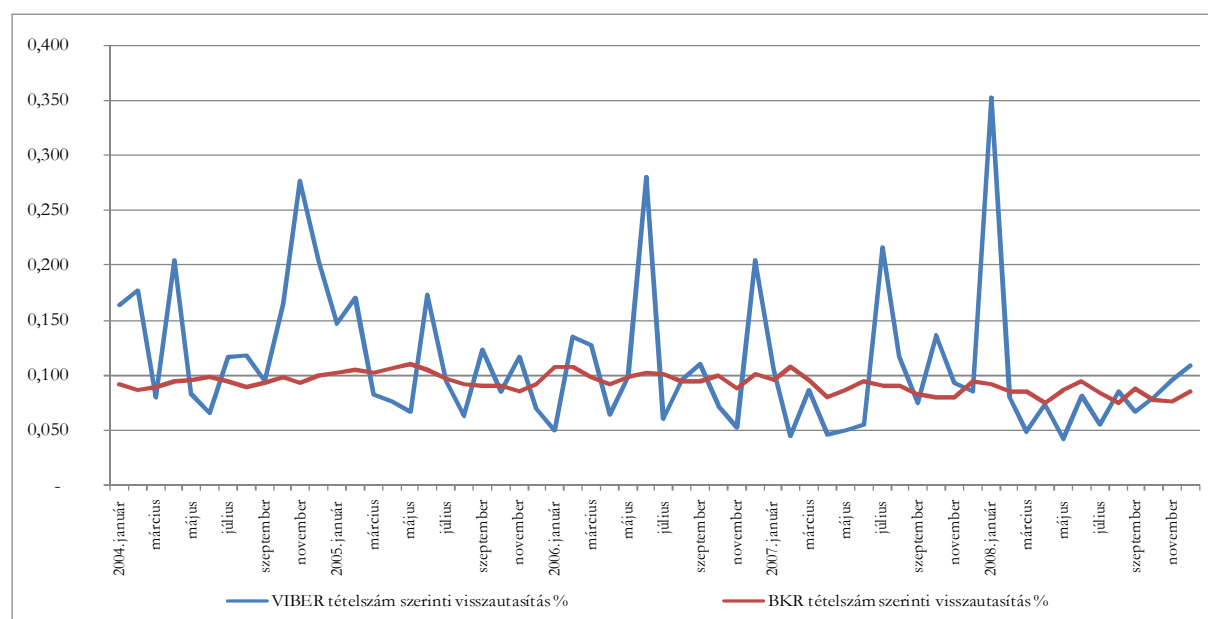
Amennyiben egy fizetési megbízás alaki vagy tartalmi szempontból nem felel meg a rendszer követelményeinek, azok automatikusan visszautasításra kerülnek a hiba okának megjelölésével. A 39. ábra szerint a havi visszautasított tételek száma zömmel 100 db alatt van és nem haladja meg összesen a 10 milliárd forintot, vannak hónapok (nincs szabályszerűség), mikor a visszautasítás száma és összege a többszörösére ugrik. 2004-től számítva a legtöbb visszautasítás 2008. januárban történt értékben és tételszám szerint is. 2008 második felére értékben csökkenő tendencia látható, azonban a visszautasított tételek száma inkább növekszik. 2008-ban fedezetlenség miatt visszautasított fizetési megbízás nem volt.

39. ábra: A VIBER által visszautasított tételek száma és értéke havonta

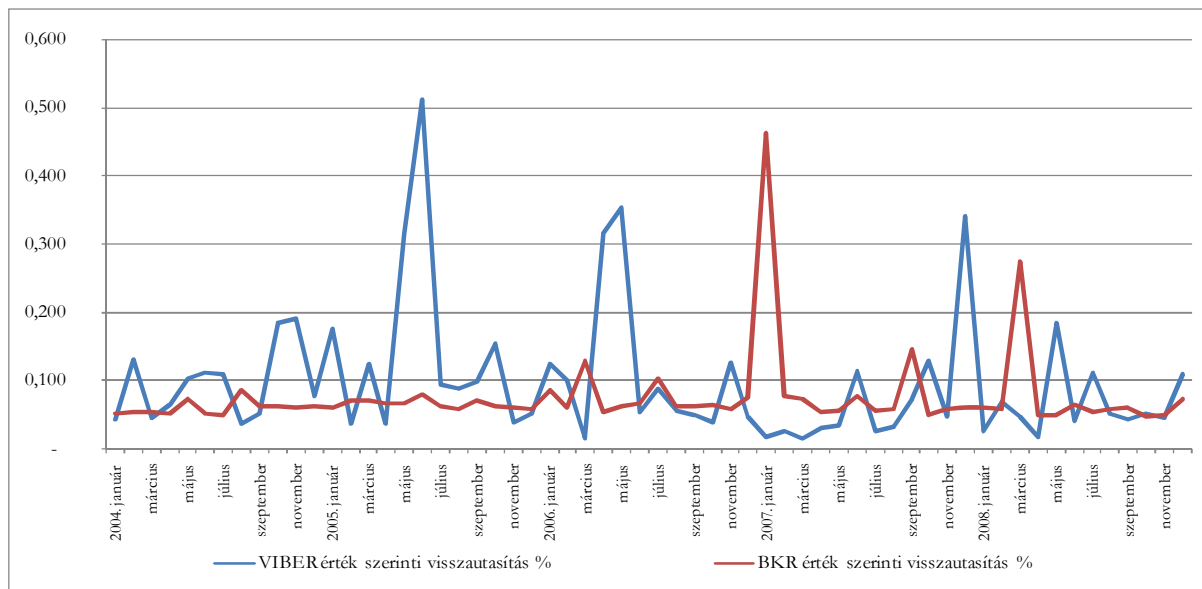
Amennyiben a visszautasított tételek számát az összes forgalmazott tételek számához viszonyítjuk, megállapíthatjuk, hogy az arány rendszertelenül ingadozik és eléri azok 0,35 %-át, ami soknak mondható. A BKR-ben visszautasított tételek arányával összehasonlítva az ingadozás nagyobb és az arány magasabb a VIBER-ben.

40. ábra: A VIBER és a BKR által visszautasított tételek aránya az összes tételszámhoz %-ban

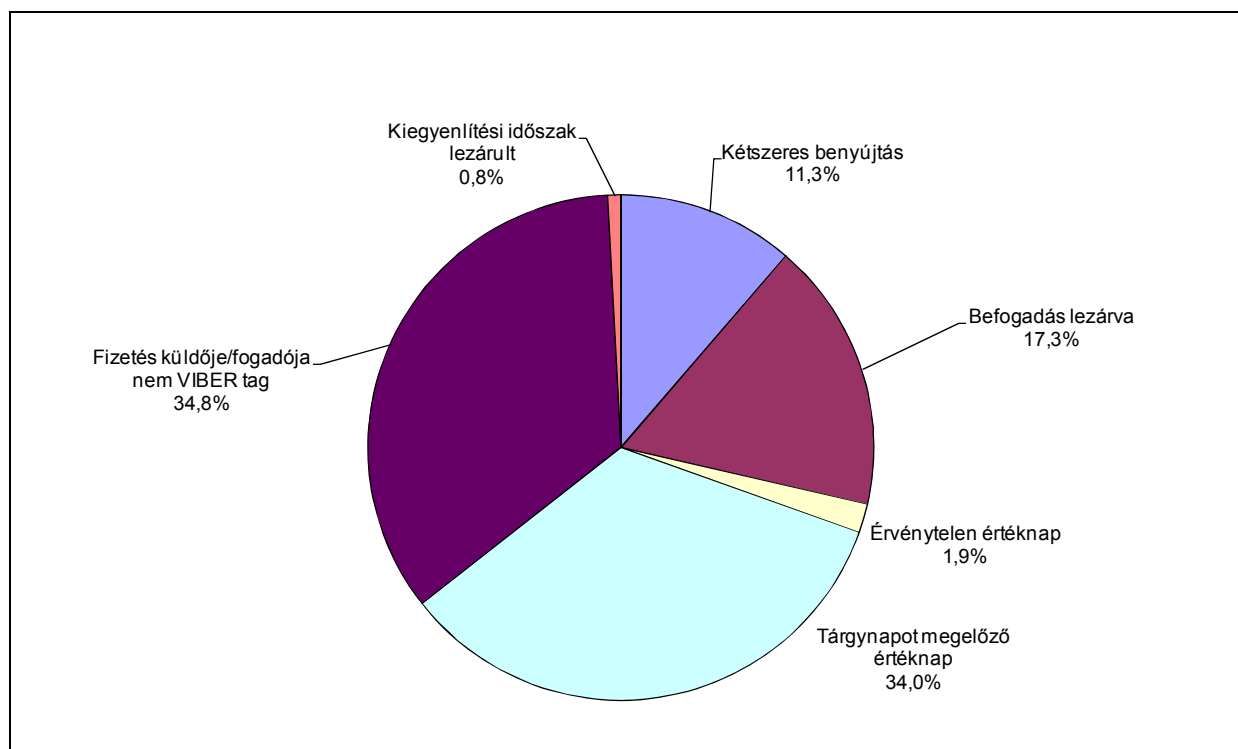
A visszautasított tételek értékben mért arányát tekintve is a VIBER-ben történt visszautasítás a kedvezőtlenebbek.

41. ábra: A VIBER és a BKR által visszautasított fizetési megbízások értéke az összes fizetés értékének %-ában

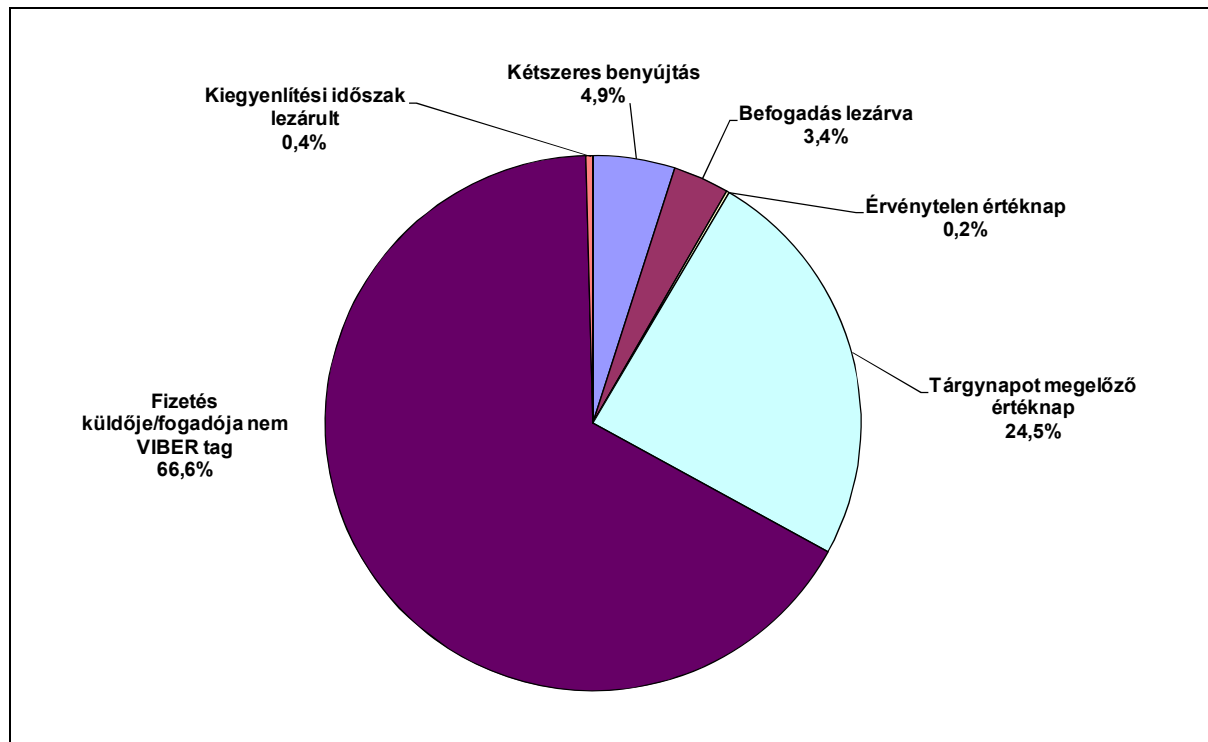
A 42. ábra a VIBER-ben visszautasított tételek számának megoszlását mutatja a visszautasítás oka szerint. Láthatjuk, hogy leginkább a helytelen küldési idő és a fizetési megbízás nem megfelelő címezése okozza a visszautasítást.

42. ábra: A VIBER-be benyújtott és visszautasított fizetési megbízások tétel számának megoszlása a visszautasítás oka szerint 2008-ban

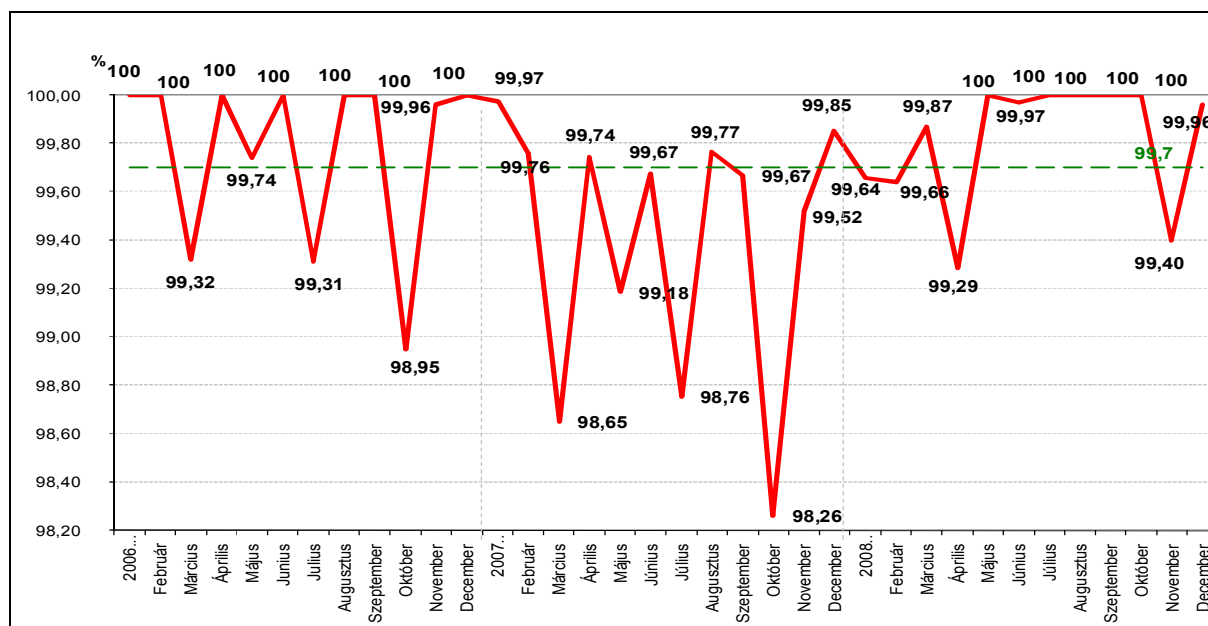
Értékben mérve a visszautasítás okát a helytelen címzés nagyobb arányt képvisel a nem megfelelő benyújtási időnél. A kétszeres benyújtás miatt értékben fele annyi megbízást utasít vissza a rendszer, mint tételszám szerint.

43. ábra: A VIBER-be benyújtott és visszautasított fizetési megbízások értékének megoszlása a visszautasítás oka szerint 2008-ban

A VIBER üzemidő kiesést mérve azt tapasztaljuk, hogy 2008-ban lényegesen javult a helyzet. A követelményként felállított 99,7 %-os szintet kevesebb esetben nem teljesítette, mint az előző években, a kiesett üzemidő is jóval kevesebb az előző évinél.

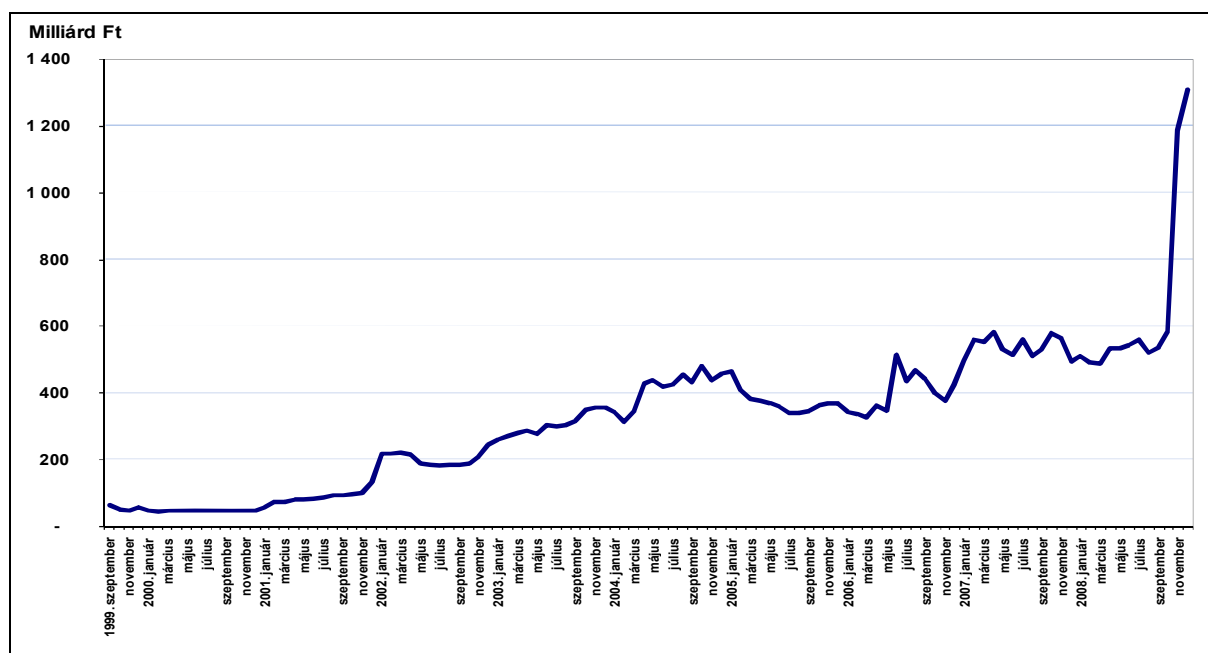
44. ábra: A VIBER rendelkezésre állása (2004-2008)

A bankok a KELER-nél zárolt értékpapír fedezete mellett hitelkeretet képezhetnek a számlapénzben lévő likviditásuk kiegészítésére. Jelenleg a 42 VIBER tag közül 33 képez

hitelkeretet. A VIBER indulásától kezdve ennek átlagos értéke ingadozással, de fokozatosan nőtt. 2008. novemberben az átlagos hitelkeret az előző havi érték duplójára nőtt, melynek oka a kötelező tartalék mértékének 5-ről 2 %-ra csökkentése volt, valamint a válság hatására zároltak értékpapírt.

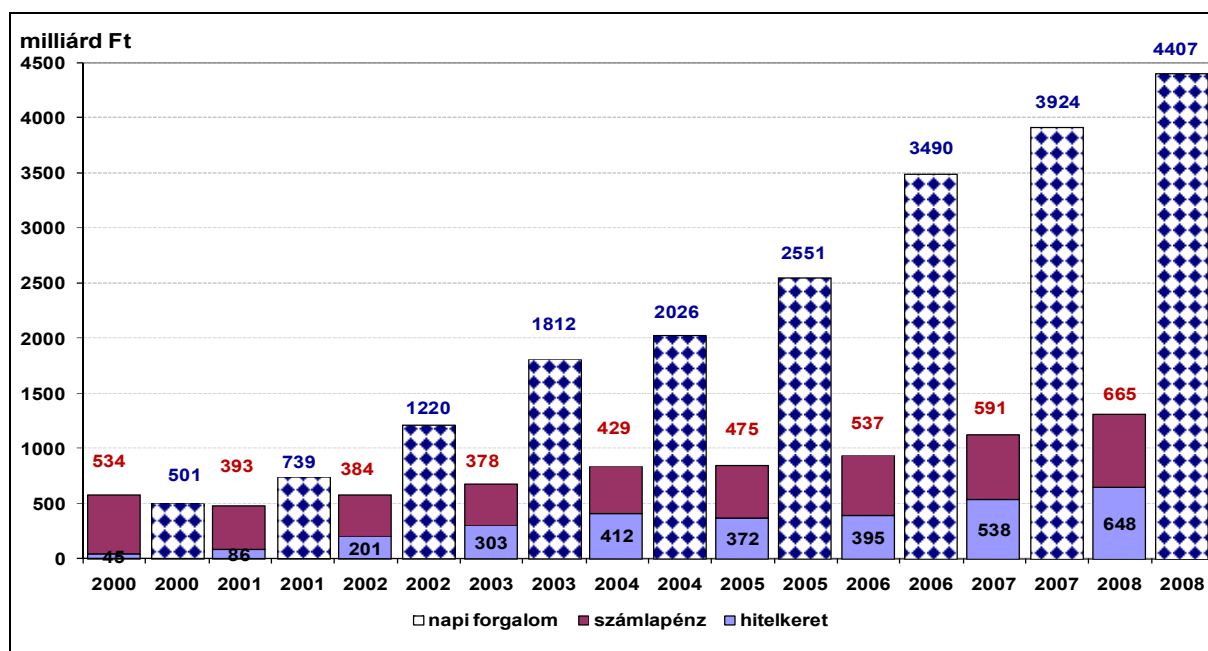
45. ábra: A bankok által értékpapír fedezet mellett képzett hitelkeret alakulása

A 46. ábrán látható, hogy a VIBER indulását követő évben a VIBER tagok összes napi likviditása éves átlagban nagyobb volt a lebonyolítandó fizetési forgalomnál, azt követően a tendencia megfordult.

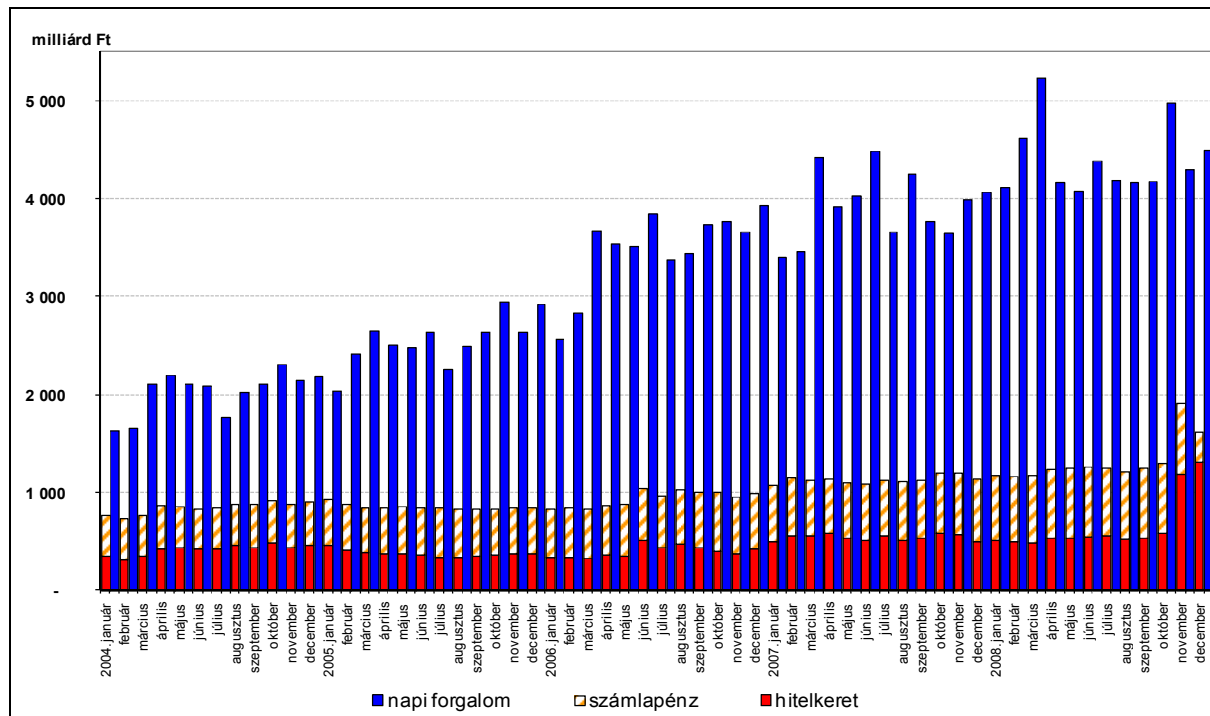
2008-ban a bankok napi fizetési forgalma (VIBER + BKR + InForex forgalom) 3,48-szor volt nagyobb a napi likviditásánál (számlapénz + hitelkeret), ez a szám 2007-ben 3,36 volt. Ez azt jelenti, hogy (annak ellenére, hogy a bankok átlagos napi likviditása gyorsabban nőtt, mint a pénzforgalom) adott likviditással nagyobb forgalmat kellett lebonyolítani.

46. ábra: A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+hitelkeret) és a pénzforgalmának összevetése évente

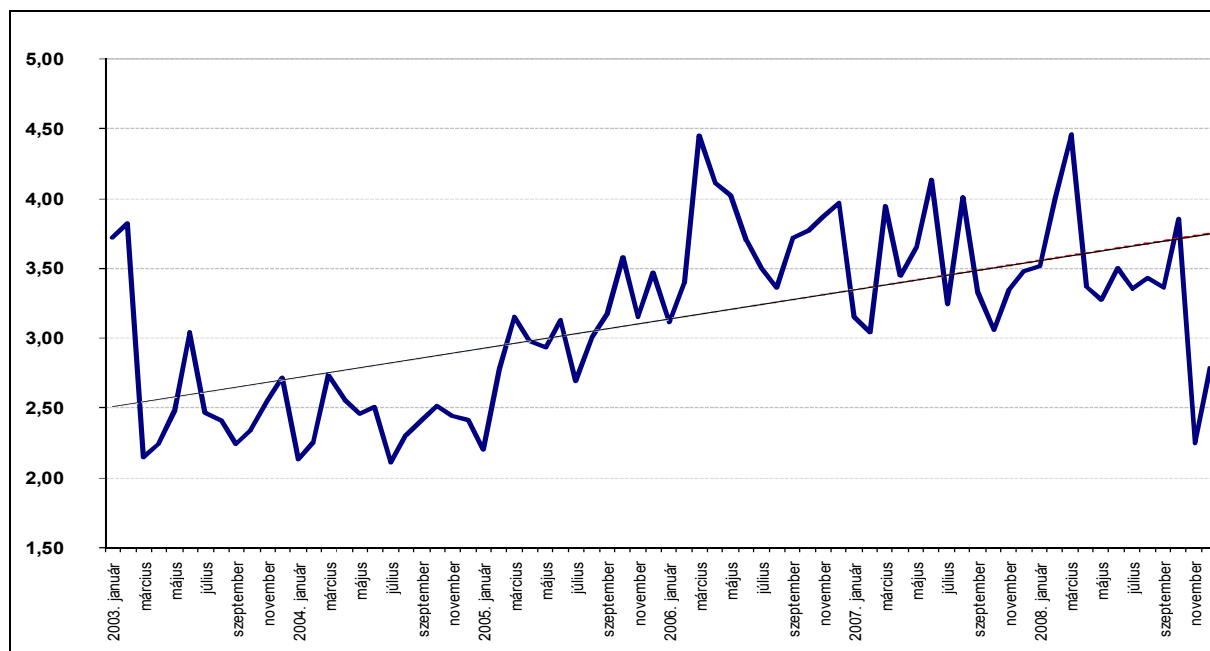
A havi adatoknál még inkább nyomon követhető az egyenletes változás. 2008. novembertől ugrásszerű növekedés történt a hitelkeret összegében a kötelező tartalék miatt csökkenő számlapénz miatt.

47. ábra: A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+hitelkeret) és a pénzforgalmának összevetése havonta

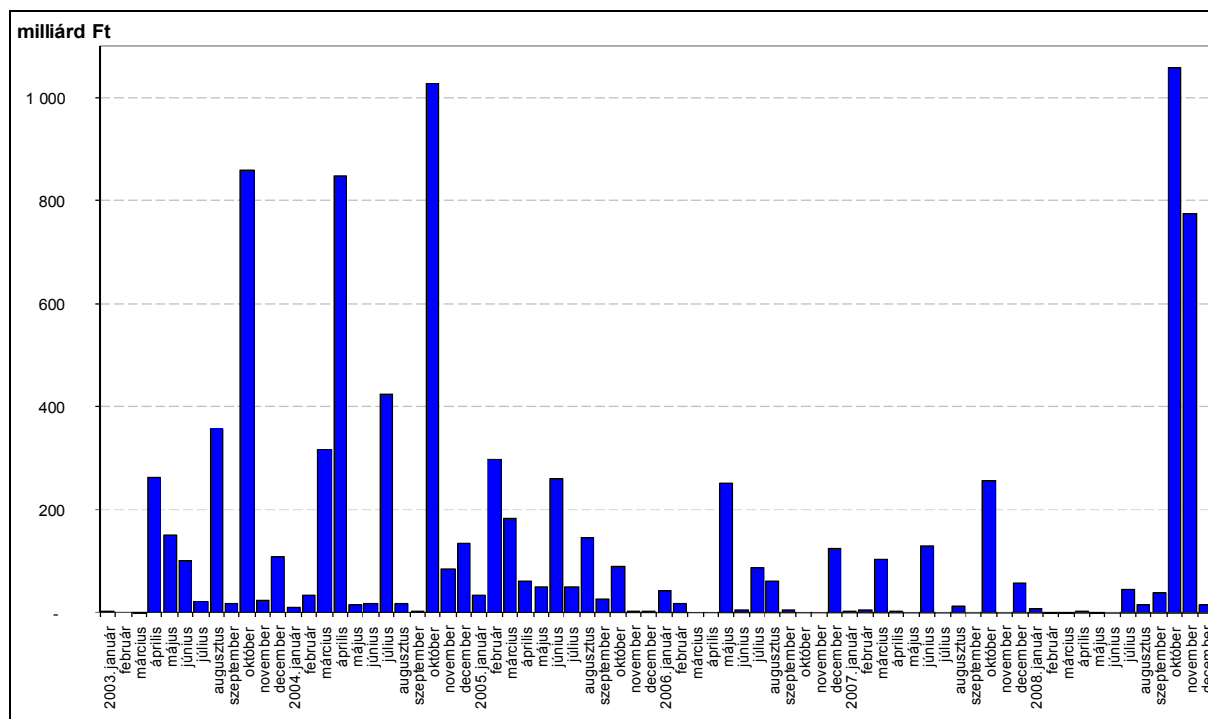
Az 48. ábra a pénzforgalom és a likviditás hányadosát mutatja (minél kisebb az érték, annál „kényelmesebb” likviditási helyzetben vannak a bankok). 2008. november-december hónapokban a forgalom értéke jelentősen csökkent a likviditáshoz képest.

48. ábra: A bankközi rendszerekben (VIBER, BKR és InForex) lebonyolított fizetési forgalom és az ehhez rendelkezésre álló likviditás (bankszámla egyenleg+hitelkeret) hányadosa (fedezettség) havonta

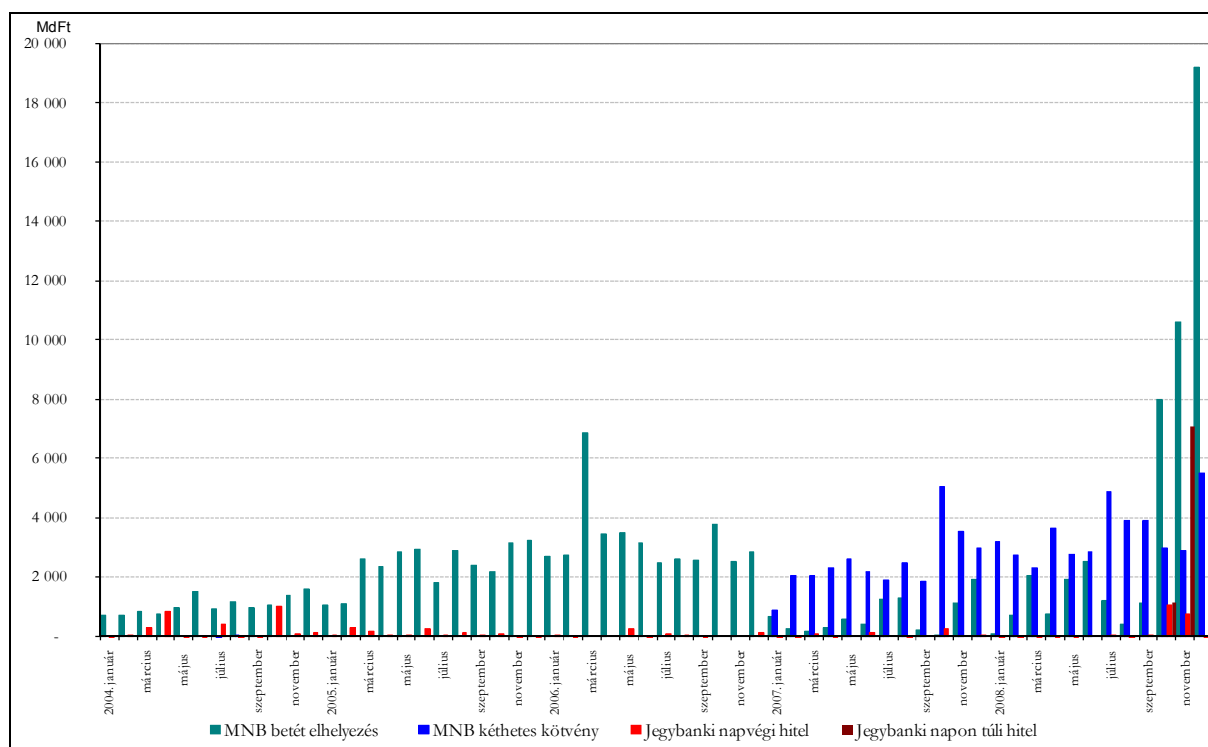
A VIBER tagok által napvégén is igénybe vett hitelkeret esetén az MNB automatikusan hitelt nyújt (a bank számlája nem mutathat negatív egyenleget), külön kérésre a hitelkeret mértékéig további hitel folyósítható. 2008-ban 124 napvégi hitel folyósítás történt 1 951 milliárd Ft összegben, melynek 93 %-át 95 alkalommal külön kérésre folyósította az MNB.

49. ábra: A bankok által igénybe vett napvégi hitel alakulása havonta

2008. utolsó hónapjaira jellemző, hogy a bankközi ügyletek rovására megnőtt az MNB-vel kötött hitel és betét ügyletek forgalma, októbertől kezdve belépett a napon túli hitelfelvétel is.

50. ábra: A jegybanktól igénybe vett napvégi és napon túli hitelek, a jegybanknál elhelyezett (O/N és kéthetes) betétek, valamint a kéthetes kötvény forgalmának alakulása havonta

51. ábra: A jegybanknál elhelyezett (egynapos) betét és a kéthetes kötvény kibocsátás alakulása

